

22. konferenca za svetovalno delo
v vrtcih, šolah in domovih

Profesionalizacija svetovalnega dela

Prispevki strok za svetovalno delo v praksi

Zbornik povzetkov

Laško, 22. in 23. april 2024

ZAVOD
REPUBLIKE SLOVENIJA
ZA SOLSTVO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Sofinancira
Evropska unija

22. konferenca za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih

Profesionalizacija svetovalnega dela

Prispevki strok za svetovalno delo v praksi

Zbornik povzetkov

Organizator: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Urednica zbornika: Tina Kodelja

Jezikovni pregled: avtorji sami odgovarjajo za jezikovno pravilnost

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Programski in organizacijski odbor konference:

Andreja Črešnik, dr. Marija Javornik, Tina Kodelja, Matejka Lovše, mag. Tamara Malešević, dr. Tina Pirc, mag. Barbara Stožir Curk in Kristina Žmavčič

Koordinatorica konference: Matejka Lovše

Spletna izdaja

Ljubljana, 2024

Objava na spletnem naslovu:

https://www.zrss.si/pdf/prispevki_svetovalno_delo_2024.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [192546051](https://cobiss.si)

ISBN 978-961-03-0842-3 (PDF)

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Kazalo

Uvodnik	6
Vabljen plenarna predavanja	
22. 4. 2024	8
Tatjana Ažman: Vloga ravnatelja in šolske svetovalne službe – izzivi in priložnosti	9
Alenka Polak: Prednosti in izzivi interdisciplinarnega timskega dela v svetovalni službi	10
23. 4. 2024	
Sonja Pečjak: Pogled na razvoj svetovalnega dela skozi posodobljene Programske smernice svetovalnega dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih	11
Zora Rutar Ilc: Svetovalni delavec v jedru varnega in spodbudnega učnega okolja	12
Maruša Željeznov Seničar: Sodelovanje svetovalnih delavcev znotraj in izven strokovne skupnosti	13
Tina Pivec, Urška Štremfel: Ali lahko podpremo socialne in čustvene kompetence ter zavedanje raznolikosti pri učiteljicah in učiteljih? Učinki projekta Roka v roki	14
Sekcijske predstavitve: prispevki strok 1. del (22. 4. 2024)	15
Urša Tomažič: Kisikovo masko najprej nadenite sebi oziroma poskrbeti zase v pedagoškem poklicu	16
Ksenija Lekić, Maruša Naglič: Digitalno-knjižna navigacija med odraščanjem – kaj lahko naredim, da mi bo lažje?	17
Jerneja Marušič, Nika Robnik: Projekt "Zdravje uma pod krošnjami" za dvig zavesti o duševnem zdravju med mladostniki	18
Lina Faletič: Spreminjanje stališč o delu z nadarjenimi otroci v predšolskem obdobju	19
Katja Mlinšek: Vloga svetovalnega delavca kot koordinatorja v okviru posodobitve koncepta prepoznavanja in odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi	20
Andreja Križan Lipnik: Naš pristop k otrokom z višjimi potenciali skozi čas in svetovalno delo	21
Urška Verbič: Vloga svetovalne službe pri ozaveščanju implicitnih teorij na področju prepoznavanja otrok z višjimi potenciali v predšolskem obdobju	22
Suzana Padežanin Lavuger: Možnosti profesionalne rasti svetovalnih delavcev v in izven kolektiva	23
Katarina Goričan Rugani: Formiranje in pomen intervizije znotraj tima šolske svetovalne službe	24
Dijana Kožar Tratnik: Intervizija – prostor medkolegialne podpore različnih profilov strokovnih delavcev v osnovni šoli	25
Petra Gregorčič Mrvar, Marjeta Šarič: Skromnost v šolskem svetovanem delu	26
Marija Lesjak Reichenberg: O nujnosti raziskovanja lastne prakse in pomenu strokovnega pisanja	28
Katica Pevec Semec: Celovita podpora v kulturni in jezikovni raznolikosti vrtcev in šol	29
Nika Rudež: Vikend tabor za otroke priseljence in vloga svetovalnega delavca v procesu vključevanja	30
Anita Zupanc: Prispevek svetovalnega delavca k varnemu, spodbudnemu in vključujočemu okolju v vrtcu	31
Delavnice – 1. izvedba (22. 4. 2024)	32
Katja Kokol: Šola kot vzpodbujevalec pozitivnega razvoja mladih: metoda razvijanja uravnavanja čustev pri mladostnikih	33
Tina Rezar, Tanja Kek: Skrb zase, reflektivna praksa, krepitev psihološke rezilientnosti in sprostitevne tehnike v srednjih šolah in dijaških domovih	34

Tamara Malešević: Prepoznavanje in spodbujanje razvoja višjih potencialov otrok, starih od 4 do 8 let	35
Petra Košnik: Individualizirani pristopi za podporo učencu z lažjo motnjo v duševnem razvoju v osnovni šoli	36
Okrogla miza (22. 4. 2024)	37
Sekcijske predstavitve: prispevki strok 2. del (23. 4. 2024)	38
Tajana Brajović Palamar: Zabavno učenje – uporaba lutke in filma pri učenju socialnih veščin v šoli	39
Marina Makor: Pomen interdisciplinarnega timskega pristopa pri delu z otroci s čustvenimi in vedenjskimi težavami	40
Mija Repenšek: Praksa Centra Logout: vir pomoči pri prekomerni rabi interneta	41
Ivana Leko: Supervizija kot podpora pri skrbi zase	42
Silvia Prelog, Nika Robnik: Supervizija kot možnost osebne in poklicne rasti	43
Sonja Beznik: Supervizijska skupina kot prostor profesionalnega razvoja svetovalnih delavcev	44
Samo Lesar: Kaj imajo skupnega posodobljene smernice svetovalnega dela, dobri nameni in dijaški dom?	45
Katja Jeznik, Nina Kristl, Barbara Bauman, Simona Knavs: Inkluzivna naravnost poklicnih in strokovnih šol v Sloveniji skozi prizmo pravičnosti	46
Tjaša Brus Pičman: Kako lahko poskrbiš zase, ko skrbiš za druge?	47
Barbara Stožir Curk: Profesionalni razvoj psihologa, svetovalnega delavca v odnosu z razvojem VI ustanove	48
Tomaž Vec: Potrebe po psihosocialni pomoči v času študija – psihosocialna svetovalnica za študente in študentke Univerze v Ljubljani	49
Nataša Koprivnik: Kako etika in integriteta vplivata na skrb zase pri svetovalnem delavcu?	50
Sonja Bobek Simončič: Zagotavljanje dobrobiti otroka skozi pristop razvojno-preventivnega programa svetovalne službe v Vrtcu Mavrica Brežice	51
Simona Kerševan: Varno in spodbudno učno okolje se začne v zbornici	52
Katja Perko, Maja Martinuzzi: Varno in spodbudno učno okolje kot prioriteta šole in vrtca	53
Delavnice – 2. izvedba (23. 4. 2024)	54
Julija Pelc: Infografike: podpora učencem v stiski	55
Marija Mahor: Aktivna vloga svetovalnega delavca na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda – izvedba delavnice za strokovne delavce	56
Brigita Rupar: Intervizija kot prostor razvoja pedagoškega strokovnjaka	57
Sekcijske predstavitve: prispevki strok 3. del (23. 4. 2024)	58
Anita Grbić: Ustvarjanje in vzdrževanje mladostnikom spodbudnega okolja v preprečevanju razvoja zasvojenosti	59
Martina Kuzman, Jerneja Maček, Mija Repenšek: Digitalni Detox – Celostna obravnava mladostnikov z digitalno zasvojenostjo	61
Kristina Bratina: Spoznanja o travmi kot doprinos k ustvarjanju varnega in spodbudnega učnega okolja	62
Marina Vidmar: Kako spodbujati učno motivacijo in zdravo samopodobo, ko kljub trudu ni zelenega uspeha	63

Jasmina Nina Pungartnik: Pomen gibanja pri skrbi za duševno blagostanje otrok in mladostnikov v dijaških domovih	64
Mihaela Kovačič: Mačke na preprogah notranjih svetov v svetovalnem delu	65
Mihaela Kovačič: Spoštljiva in ozaveščena radovednost v svetovalnem delu premaga vsak firbec	66
Neva strel Pletikos: Analogija treh balonov	67
Nina Žurga: Vpliv notranjega doživljanja na delo svetovalnega delavca	68
Lidija Srša, Mojca Šušek: Kako najti ravnovesje? Usklajevanje vloge šolskega svetovalnega delavca z vlogo učitelja predmeta	69
Pia Kovač: Sodelovanje svetovalnega delavca, ravnatelja in učiteljev pri delu z dijaki s posebnimi potrebami	70
Tatjana Krapše: Moč timskega dela strokovnih delavcev na poti razvoja karijerne orientacije v šoli	71
Kristina Kovačič: Kritična analiza medsebojnega sodelovanja v interdisciplinarnih timih	72

Uvodnik

22. konferenco svetovalnih delavcev v vrtcih, šolah in domovih smo naslovili Profesionalizacija svetovalnega dela in je namenjena izmenjavi znanstvenih in strokovnih novosti, ki odpirajo nove priložnosti za razvoj svetovalnega dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih.

Glavni vsebinski poudarki so razdeljeni na štiri področja:

- Posodobitev Programskih smernic svetovalnega dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih;
- Profesionalizacija svetovalnega dela; Ravnovesje med poklicnim, zasebnim in skrb zase;
- Pomen in vloga sodelovanja v interdisciplinarnih timih;
- Duševno zdravje otrok in mladostnikov.

V svojih prispevkih avtorji obravnavajo vsebinska izhodišča, razmišljajo o izzivih in priložnostih, prikazujejo izkušnje in nakazujejo možne poti za razvoj posameznega področja. Vsebine nagovarjajo bralca k samorefleksiji in spodbujajo prepoznavanje priložnosti nadaljnjega profesionalnega razvoja.

Predstavljen bo predlog posodobljenih Programske smernice svetovalnega dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih (2024), ki ohranjajo model svetovalne službe in še naprej predstavljajo referenčni okvir delovanja svetovalne službe. Svetovalnemu delavcu so izhodišče za izdelavo lastnega izvirnega načrta svetovalnega dela. Ta izhaja iz specifičnih znanj njegove lastne stroke, nadaljnjih usposabljanj in študija literature, zaveze k etičnemu in strokovnemu delovanju, sprotne samorefleksije in evalvacije ob upoštevanju značilnosti vzgojno-izobraževalnega zavoda in njegovega okolja.

Zaradi širokega poznavanja posameznih podsistemov ima svetovalni delavec v vzgojno-izobraževalnem zavodu pomembno vlogo v odnosu do vodstva in strokovnih delavcev. V vzgojno-izobraževalnih zavodih sodeluje pri krepitvi profesionalnega razvoja zaposlenih ob hkratni skrbi tudi za svojega. Profesionalni razvoj je dinamičen proces, ki zahteva radovednost in odprtost za učenje. V središče postavlja učečega posameznika. Reflektiranje lastne prakse in vključevanje v različne oblike profesionalne podpore pri reševanju intenzivnih, kompleksnih izzivov svetovalnemu delavcu predstavlja pomembno oporo za ohranjanje ravnovesja in učinkovitosti pri svojem delu. Pomembnost skrbi zase in profesionalnega razvoja tako osebnega kot na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda sta poudarjeni v številnih prispevkih v zborniku. Načrtna in kontinuirana skrb za lastni osebni in poklicni razvoj omogoča večje zadovoljstvo pri opravljanju dela, prav tako pa posameznika opolnomoči za primerno ravnanje v kriznih trenutkih. Zaradi teh značilnih znanj, ki jih ima svetovalni delavec je njegovo sodelovanje pri načrtovanju, izbiri in izvajanju izobraževanj vseh zaposlenih v vzgojno-izobraževalnem zavodu toliko pomembnejše in utemeljeno.

Posebno pozornost na konferenci namenjamo opolnomočenju svetovalnih delavcev in krepitvi njihove vloge pri sodelovanju in načrtovanju dejavnosti za preprečevanje neželenih oblik vedenja otrok in mladostnikov. To lahko dosežemo s premišljenim načrtovanjem razvojnih in preventivnih dejavnosti, ki vzpostavljajo in vzdržujejo primerne pogoje za varno, spodbudno in vključujoče okolje, ki podpira napredek v zdravem telesnem, čustvenem in socialnem razvoju otrok in mladostnikov.

Povečanje števila zaposlenih v svetovalni službi ustvarja pogoje za timsko delo, ki omogoča oblikovanje interdisciplinarnega tima, v katerem lahko vsak prispeva znanje svojega predmetnega področja in je tako otroku oz. mladostniku omogočena bolj strokovna in kakovostna obravnava. Interdisciplinarni timi v svetovalni službi predstavljajo pomemben pristop k celostnemu in učinkovitemu delu v vzgoji in izobraževanju. Povezovanje različnih strokovnjakov dokazano omogoča boljše reševanje pedagoških,

psiholoških in socialnih vprašanj. Imeli bomo priložnost spoznati kako smo v naših vzgojno-izobraževalnih zavodih zreli za timsko delo, kako učinkoviti smo pri oblikovanju interdisciplinarnih timov in kako smo pri tem uspešni.

Nenehne družbene spremembe (duševno zdravje, pojavnost nasilja in novih oblik nasilja, kot je nasilje na spletu, sodobni način družinske vzgoje, značilnosti generacij otrok in staršev, razvoj pedagoške stroke ipd.) spreminjajo prioritete svetovalnega dela. Zaznati in se učinkovito ter pravočasno odzvati na stiske otrok in mladostnikov, je pomembno, izzivi zahtevnejši. Na konferenci bo predstavljena zbirka gradiv za podporo otrokom in mladostnikom z duševnimi stiskami, s katerimi želimo opolnomočiti vse zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih.

V luči prihajajočih sprememb strateških dokumentov na področju vzgoje in izobraževanja napovedujemo okroglo mizo z naslovom: Avtonomno, odgovorno in usklajeno načrtovanje in delovanje svetovalnega delavca z vidika posodobljenih Programskih smernic svetovalnega dela v vzgoji in izobraževanju in Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023-2033. Z vabljenimi sogovorniki želimo spregovoriti o viziji in umeščenosti svetovalnega dela v predlogih obeh dokumentov, o priložnostih sodelovanja svetovane službe z vodstvom pri načrtovanju vzgojnih in razvojnih programov.

Verjamemo, da bo na konferenci dovolj priložnosti za izmenjavo strokovnih izkušenj, predstavitev primerov učinkovitih oblik profesionalne podpore in zanimivih prikazov dobrih praks. Želimo si, da predavatelji spodbudijo premislek svetovalnih delavcev o priložnostih za njihovo strokovno rast ter o priložnostih za uravnoteženo izvajanje dejavnosti pomoči ter tistih razvojnih in preventivnih dejavnosti, ki so dokazano učinkoviti.

Za vse svetovalne delavke in delavce pa si želimo, da znajo, ob uresničevanju svojega poklicnega poslanstva in nenehni skrbi za druge, poskrbeti tudi zase.

Matejka Lovše,
koordinatorka konference

Vabljena plenarna predavanja

ponedeljek, 22. 4. 2024

Vloga ravnatelja in šolske svetovalne službe – izzivi in priložnosti

dr. Tatjana Ažman
Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje
tatjana.azman@zrss.si

Povzetek:

V prispevku bodo predstavljena novejša spoznanja o vodenju vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki naj bi bilo v pravi meri distribuirano, vključujoče in timsko. Izpostavili bomo vpliv vodenja na dosežke otrok, učencev in dijakov. Naloge ravnatelja v današnjem času bomo osvetlili s pomočjo aktualne zakonodaje (49. člen ZOFVI) in pomembnih nacionalnih dokumentov, ki usmerjajo delo vrtcev in šol (Zbirka kakovost 2019; NPVI 2024). Izpostavili bomo tiste elemente, ki se nanašajo na delo šolskih svetovalnih delavcev ter jih povezali s Programskimi smernicami za delo ŠSS (2024), ki so v zadnji fazi prenove. Zakonodajne in strokovne usmeritve nam bodo v pomoč pri razumevanju pričakovanj, potreb in odrti vprašanj svetovalnih delavcev, ki so marca 2024 odgovorili na dve anketni vprašanji. Odgovore na prvo vprašanje o pričakovanjih in potrebah svetovalnega delavca do ravnatelja smo razvrstili v pet kategorij in sicer: ravnateljevo vodenje šolske svetovalne službe, odnos med ravnateljem in svetovalnimi delavci, vodenje vrtca/šole in odnos do ŠSS, potrebe po pomoči (podpori) ravnateljev šolskim svetovalnim delavcem in omogočanje profesionalnega razvoja svetovalnih delavcev. Vprašanja glede vloge ravnatelja pri vodenju ŠSS (drugo vprašanje) so se nanašala na razporejanje naloge, nekaj pa na različnost pričakovanj, informiranje ravnateljev o vlogi in delu ŠSS ter delovni čas. O izzivih in priložnostih sodelovanja med vodstvom vrtca/šole in svetovalnih delavcev bomo spregovorili z upoštevanjem značilnosti (konteksta) vsakega zavoda. Na delavnici bodo imeli udeleženci priložnost v luči uvodnih izhodišč in preko metafore zemljevida, poglobljeno razmisliti o svojem aktualnem obsegu nalog in prioritetah. Opredelili bodo izzive in potrebne spremembe (cilje) ter si v nadaljnjem koraku zamislili nekaj možnosti, kako jih udejaniti.

Ključne besede: ravnatelj, šolski svetovalni delavec, šolska svetovalna služba, sodelovanje, izzivi

Ključni viri:

1. Ažman, T. (2015). Komuniciranje v vzgojno-izobraževalnem zavodu. Izbrana poglavja iz vodenja v vzgoji in izobraževanju, ur. M. Zavašnik Arčnik in J. Erčulj, str. 67-78. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
2. Brejc, M., Bezjak, S., Cankar, G., Grašič, S., Jurič Rajh, A., Krajnc T., Krapše, T., Rupnik Vec, T. in Slivar, B. Brejc, M., in Širok, K. (Ur.) (2022). *Zbirka kakovost v vrtcih in šolah-2.izd.* Zavod RS za šolstvo. <http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/zbirka-kakovost-v-vrtcih-in-solah>
3. Sentočnik, S. (2018). Distribuirano vodenje: podpora izgrajevanju učeče se skupnosti. *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 16(3), str. 47-59.

Tatjana Ažman bo izvedla tudi delavnico Vloga ravnatelja in vloga šolske svetovalne službe – izzivi in priložnosti.

Prednosti in izzivi interdisciplinarnega timskega dela v svetovalni službi

dr. Alenka Polak

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

alenka.polak@pef.uni-lj.si

Povzetek:

Sodobne vzgojno-izobraževalne inštitucije zaradi svojega kompleksnega poslanstva in medsebojnega interaktivnega sovplivanja vseh deležnikov, tj. učencev, strokovnih delavcev, staršev idr., ne morejo učinkovito delovati brez udejanjanja timskega pristopa. Slednji strokovno dokazano omogoča bolj kakovostno strokovno obravnavo otrok/učencev/dijakov, tako na splošnih kot tudi na strokovno specifičnih področjih dela in reševanja problemov različnih ciljnih skupin. Različni poklicni profili, ki delujejo v šolski svetovalni službi, lahko z medsebojnim interdisciplinarnim timskim delom dosegajo sinergične učinke v smeri dobrobiti različnih ciljnih skupin. Interdisciplinarno timsko delo empirično dokazano prispeva k strokovno bolj poglobljenemu preventivnemu delovanju in reševanju problemov, z njim se uveljavlja bolj celosten pristop strokovne obravnave, večja je časovna učinkovitost svetovalnega dela, hitrejša je odzivanje in bolj usklajene strategije delovanja. Zmožnost za timsko delo je pomembna splošna in prenosljiva kompetenca vseh strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, zato jo moramo v sistemu izobraževanja prihodnjih svetovalnih delavcev in svetovalnih delavcev v praksi nenehno sistematično razvijati ter nadgrajevati. Svetovalne delavce v praksi je pomembno še v večji meri ozaveščati o pomembnosti timskega dela, o psiholoških razsežnostih timskega dela, spodbujati kritično refleksijo njihovih lastnih timskih izkušenj, jih usmerjati k sistematični timski evalvaciji pedagoškega in svetovalnega dela ter jih podpirati v njihovem profesionalnem razvoju na tem področju. V prispevku bodo predstavljene tudi nekatere empirične ugotovitve s področja timskega dela v vzgoji in izobraževanju.

Ključne besede: interdisciplinarno timsko delo, prednosti timskega dela, svetovalni delavci, timska evalvacija, vzgoja in izobraževanje

Ključni viri:

1. Mellin, E. A., Anderson-Butcher, D. in Bronstein, L. (2011). Strengthening interprofessional team collaboration: potential roles for school mental health professionals, *Advances in School Mental Health Promotion*, 4 (2), 51–60, DOI: 10.1080/1754730X.2011.9715629
2. Gordon, J. (2018). The power of positive team. New Jersey: Wiley.
3. Kelly, S.R. (2018). The school psychologist's role in leading multidisciplinary school-based threat assessment teams. *Contemporary School Psychology*, 22 (2), 163–173.
<https://doi.org/10.1007/s40688-017-0153-y>

torek, 23. 4. 2024

Pogled na razvoj svetovalnega dela skozi posodobljene Programske smernice svetovalnega dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih

dr. Sonja Pečjak
Filizofska fakulteta Univerze v Ljubljani
sonja.pecjak@ff.uni-lj.si

Povzetek:

V predavanju bom najprej predstavila strukturo prenovljenega dokumenta Programskih smernic svetovalnega dela v vzgojno izobraževalnih zavodih (predlog, 2023; v nadaljevanju: PS); nato bom poskušala ob posameznih delih PS argumentirati in pojasniti - izhajajoč iz teoretičnih spoznanj pedagoške psihologije in empiričnih ugotovitev slovenskih raziskav o delu šolske svetovalne službe, zakaj taka oblika samega dokumenta; ob tem pa bom izpostavila še nekatere izzive za svetovalne delavce, ki izhajajo iz PS.

PS so splošen dokument, ki ima dva dela: I. Splošna izhodišča in II. Skupna področja, ki predstavljajo najširši referenčni okvir za delovanje svetovalnih delavcev vseh profilov. Skupina izhodišč zajemajo naslednje elemente:

- *namen* svetovalnega dela: i) prispeva k uspešnosti zavoda kot celote in vanj vključenih posameznikov in ii) zagotavlja optimalen razvoj posameznikov v VIZ skozi tri vrste dejavnosti (razvojne, preventivne in dejavnosti pomoči);
- splošno določena *načela delovanja* SD kot okvir za njihovo profesionalno opravljanje svetovalnega dela (strokovnosti; strokovne avtonomnosti in odgovornosti; sodelovanja, interdisciplinarnosti in timskega dela; aktualnosti in razvojne usmerjenosti).
- tri *ravni delovanja* (na ravni VIZ, na ravni skupine/oddelka, na ravni posameznika) in strokovni *koraki delovanja* (analiza/ocena stanja, določitev ciljev in aktivnosti, sprotno spremljanje procesa in uresničevanja nalog, evalvacija dela in doseganja ciljev);
- *pogoji delovanja* (kompetence: temeljne=specifične glede na izobrazbeni profil in skupne; materialni in delovni pogoji, pogoji za strokovni razvoj).

Skupna področja zajemajo pet širših sklopov (Varno, spodbudno in vključujoče okolje; Igra in učenje/Učenje in poučevanje; Celostni razvoj in blagostanje otrok/učencev/dijakov; Uvajanje in prehodi otrok v vrtcu oz. VI prehodi ter Razvoj VIZ in lastni profesionalni razvoj). Potem so ta področja razdelana za posamezne podsisteme (vrtec, osnovno šolo ter srednjo šolo in dijaške domove) tako, da svetovalnim delavcem omogočajo *fleksibilno prilagajanje* potrebam konkretnega VIZ in njegovih udeležencev ter izbiro *prioritetnih nalog* v skladu z njegovo strokovno usposobljenostjo za oblikovanje in udejanjanje strokovno utemeljenih rešitev za ta zavod in udeležence v njem.

Ključne besede: Programske smernice, svetovalni delavci, vzgojno izobraževalni zavodi, strokovno delovanje

Ključni viri:

Rupar, B., Gazvoda, Z., Gregorčič Mrvar, P., Hacin Beyazoglu, K., Jenko, N., Kodele, T., Koderman, M., Križan Lipnik, A., Kukanja Gabrijelčič, M., Lesar, S., Lovše, M., Malešević, T., Mohar, M., Pečjak, S., Poštrak, M., Stožir Curk, B., Šušek, M., Vec, T. in Vidmar, A. (2024). PREDLOG Programskih smernic svetovalnega dela v vzgojno izobraževalnih zavodih (nelektorirano gradivo. Ljubljana: ZRSŠ).

Svetovalni delavec v jedru varnega in spodbudnega učnega okolja

dr. Zora Rutar Ilic
Zavod RS za šolstvo
zora.rutarilc@zrss.si

Povzetek:

V prispevku bomo s pomočjo nekaterih temeljnih konceptov osvetlili aktualne dileme kot npr.: ali naj bomo v šolah prijazni ali strogi, ali se dobro počutje izključuje z delavnostjo, ali pomeni razumevanje učencev »dajanje potuše« ipd. in pri tem razpostavili koordinate varnega in spodbudnega učnega okolja.

Spodbujanje k ustvarjanju varnega in spodbudnega učnega okolja na šolah naj ne bi bilo prazna fraza. Pri sklicevanju nanj se zato velja nasloniti na uveljavljene psihološke oz. psihosocialne koncepte in na domišljene aktivnosti, ki izhajajo iz njih in na šolah so glavni glasniki tega prav svetovalni delavci. V jedru varnega in spodbudnega učnega okolja je odnosna kompetenca, utemeljena na dobrem stiku oz. dobro razvitih socialnih in čustvenih veščinah, kar odločilno prispeva k dobremu počutju in dobri povezanosti med vsemi deležniki na šoli. Zelo pomemben pri tem je občutek lastne zmožnosti, ki se izgrajuje z aktivnostmi, v katerih se učenci čutijo polno vključeni, v katerih dobivajo konstruktivno in usmerjevalno povratno informacijo, kaj lahko izboljšajo in kako, v katerih se čutijo kos izzivom (ko pa ne, so ustrezno podprti) in v katerih občutijo varnost in medsebojno povezanost. Vzgojni stil, ki to podpira, je t.i. spodbudna odločnost (topli zahtevnež, angl. warm demander), ki kombinira jasna pričakovanja in meje z ustrezno mero spodbudnosti in podpore.

O varnem in spodbudnem učnem okolju na ravni cele šole in vsega kurikula lahko govorimo, ko pristop na sistematičen in uglašen način zajema večino učiteljev in doseže čim več učencev ob čim več priložnostih. Pri usposabljanju kolektiva in pripravi strategije, ki naj bi to zagotovila, imajo ključno vlogo poleg ravnateljev in tima svetovalni delavci.

Ključne besede: odnosna kompetenca, dobro počutje, socialne in čustvene veščine, občutek lastne zmožnosti, spodbudna odločnost

Ključni viri:

1. Košir K. (2013). Psihosocialni odnosi v šoli. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.
2. Kozina A. idr. (2018). Kako do spodbudne in vključujoče razredne klime z razvijanjem empatije? V Vzgoja in izobraževanje 5/2018. Ljubljana: ZRSŠ. Str. 10-17
3. Peklaj C. in Pečjak S. (2015). Psihosocialni odnosi v šoli. Ljubljana, Znanstvena založba FF.
4. Rutar Ilc Z. (2019). Preventivna vloga pozitivnih socialnih odnosov v šoli. Šolsko polje. Zvezek 3. Št. 3/4. Str.143-167.
5. Vidmar idr. (2018). Čustvene in socialne kompetence strokovnih delavcev: (spregledani) dejavnik v razvoju strokovnih delavcev ter učencev. V Učiteljev glas, priloga revije Vzgoja in izobraževanje 5/2018. Ljubljana: ZRSŠ. Str. 18-26.

Sodelovanje svetovalnih delavcev znotraj in izven strokovne skupnosti

Maruška Željeznov Seničar
Društvo šolskih svetovalnih delavcev Slovenije
maruska@mib.si

Povzetek:

Sodelovanje svetovalnih delavcev v različnih formalnih in neformalnih skupnostih prispeva k njihovem profesionalnemu razvoju (vseživljenjskem učenju, razvoju kompetenc, veščin in znanj, seznanitev z novostmi in izmenjava izkušenj), razvoju poklicne identitete (pripradnost poklicu) ter grajenju poklicne skupnosti, ki lahko močno vpliva na vsebino in organizacijo svetovalnega dela ter na razvoj stroke. Prav tako mora vsaka zrela skupnost omogočati zadovoljevanje različnih potreb: potreba po sprejetosti (biti viden in sprejet član skupnosti), potreba po sprejetosti (biti slišan in upoštevan), potreba po kompetentnosti (biti vreden v svoji strokovnosti), potreba po koristnosti (imeti vpliv), potreba po svobodi (brez strahu povedati svoje mnenje, stališče, se opredeliti drugače kot skupnost), potreba po moči (imeti pozicijo v strokovni skupnosti, vpliv) in potrebo po zabavi (druženje). Vsak izmed članov skupnosti vstopa v strokovno skupnost iz različnih izhodišč in pričakovanj. In prav njihovo upravljanje je ena izmed ključnih kompetenc članov za oblikovanje zrele strokovne skupnosti, ki bo imela moč in vpliv v strokovni in občni skupnosti.

Ključne besede: strokovna skupnost, potrebe, pričakovanja, poklicna identiteta

Ali lahko podpremo socialne in čustvene kompetence ter zavedanje raznolikosti pri učiteljicah in učiteljih? Učinki projekta Roka v roki

Tina Pivec

dr. Urška Štremfel

Pedagoški inštitut

tina.pivec@pei.si; urska.stremfel@pei.si

Povzetek:

Učiteljice in učitelji so ključni pri reševanju izzivov šol v 21. stoletju, kot so kako različne učence in učenke z različnimi sposobnostmi, motivacijo in izkušnjami voditi do uspeha v šoli in pozneje v življenju. A vendar se pri učiteljicah in učiteljih v vedno večji meri pojavljajo težave na področju čustvovanja (npr. stres, izgorelost; Collie, 2021) in vedenja (npr. opuščanje poklica; Roeser idr., 2012). Eden od mehanizmov za podporo učiteljicam in učiteljem pri tovrstnih izzivih je spodbujanje njihovih socialnih in čustvenih kompetenc ter ozaveščanja o raznolikosti, kar lahko pomaga pri izpolnjevanju potreb raznolikih razredov in šol ter ustvarjanju bolj vključujočih razredov. V prispevku predstavljamo evropski projekt javnopolitičnega eksperimentiranja Roka v roki: opolnomočenje učiteljev in učiteljic v Evropi za spoprijemanje s kariernimi izzivi preko podpore socialnim in čustvenim kompetencam ter sprejemanju različnosti. Namen projekta je bil podpirati tovrstne mehanizme skozi raziskovalno podprt program, ki je trajal celotno šolsko leto v petih sodelujočih državah (Avstrija, Hrvaška, Portugalska, Slovenija, Švedska). V Sloveniji je v programu v šolskem letu 2022/23 sodelovalo 259 učiteljic in učiteljev ter 29 ravnateljic in ravnateljev ter svetovalnih delavk in svetovalnih delavcev iz 10 eksperimentalnih in 10 kontrolnih šol. Učinki programa se na slovenskem vzorcu kažejo v višji stopnji dobrobiti, nižji izgorelosti ter boljšem zaznavanju raznolikosti (prepričanja o egalitarnosti in višji ravni fleksibilnosti ter odprtosti za raznolikost) učiteljic in učiteljev kot tudi o drugih pozitivnih učinkih v poklicnem in zasebnem življenju, o katerih poročajo udeleženske in udeleženci (glej tudi Kozina, 2024). V drugem delu prispevka predstavljamo priporočila za politiko in prakso, ki smo jih v projektu oblikovali z namenom zagotavljanja potrebne in ustrezne systemske podpore socialnim in čustvenim kompetencam ter zavedanja raznolikosti vsem učiteljicam in učiteljem (ter drugim strokovnim delavkam in delavcem v vzgoji in izobraževanju).

Ključne besede: socialne in čustvene kompetence, zavedanje raznolikosti, učiteljice in učitelji, priporočila za politiko in prakso

Ključni viri:

1. Collie, R. J. (2021). COVID-19 and teachers' somatic burden, stress, and emotional exhaustion: Examining the role of principal leadership and workplace buoyancy. *AERA Open*, 7, 2332858420986187. <https://doi.org/10.1177/2332858420986187>
2. Kozina, A. (ur.). (2024). *Empowering Teachers Across Europe to Deal with Social, Emotional, and Diversity-Related Challenges*. Waxxman.
3. Roeser, R. W., Skinner, E., Beers, J., & Jennings, P. A. (2012). Mindfulness training and teachers' professional development: An emerging area of research and practice. *Child Development Perspectives*, 6(2), 167–173.

Sekcijske predstavitve: prispevki strok 1. del

Kisikovo masko najprej nadenite sebi oziroma poskrbeti zase v pedagoškem poklicu

Urša Tomažič
OŠ Toma Brejca
ursa.tomazic@ostb.si

Povzetek:

Šolski svetovalni delavci spadamo med poklice nudenja pomoči. Pri našem delu pomagamo drugim in marsikdaj njihove potrebe postavimo pred naše. To lahko vodi k izgorelosti, saj se soočamo s porastom vsakodnevnih stisk in duševnih motenj (Kumer 2021). Nujno je, da se zavedamo, da je skrb zase pomemben varovalni dejavnik pred izgorelostjo.

Čeprav na naše duševno zdravje vplivajo številni dejavniki in na nekatere vplivamo lažje, na druge težje (NIJZ, 2022), je pomembno, da se osredotočimo na tista področja, ki jih lahko krepimo sami in si sami lahko pomagamo. Namreč ustrezna skrb zase vpliva tudi na našo samopodobo in samospoštovanje (Bajt 2015). Skrb zase pedagoških delavcev lahko krepimo na več področjih: na poklicnem področju (supervizije, intervizije), zasebnem področju (dobri družinski odnosi) in osebnem področju (Killian 2008 v Kumer 2021). Glede na to, da je naše delo pogosto psihično naporno, je pomembno, da zase poskrbimo s fizičnim naporom, usvajanjem sproščanja in dihalnih tehnik. Naše misli razbremenimo s pogovorom, z učenjem novih veščin in z načrtovanjem (Drnovšek 2006). V zadnjih letih se poudarja pomen in pozitivne učnike prakse čuječnosti. Ta zvišuje kognitivno empatijo, psihološko fleksibilnost, učinkovitost v procesu svetovanja ter toleranco za doživljanje težjih emocij (Kumer 2021), kar pozitivno vpliva na naše fizično ter psihično zdravje.

Na predavanju bomo predstavili nekaj konkretnih tehnik, ki se jih lahko poslužujemo šolski svetovalni delavci pri skrbi zase.

Ključne besede: skrb zase, sproščanje, čuječnost

Ključni viri:

1. Kumer, N. (2021). Psihoterapevtova skrb zase kot preventiva pred izgorelostjo. *Kairos–Slovenska revija za psihoterapijo*, 15(1-2).
2. NIJZ (2022). *Kaj je duševno zdravje?* Spletna stran NIJZ. Dostopno na: <https://nijz.si/zivljenjski-slog/dusevno-zdravje/o-dusevnem-zdravju/> (Pridobljeno 5. 1. 2024).
3. Bajt, M. [et al.] (2015). *Duševno zdravje na delovnem mestu* [elektronski vir]. Ljubljana: NIJZ.
4. Drnovšek, M. Z. [et al.] (2006). *Ko te stres stres: kako prepoznati in zdraviti stresne, anksiozne in depresivne motnje*. Ljubljana: NIJZ.

Digitalno-knjižna navigacija med odraščanjem – kaj lahko naredim, da mi bo lažje?

Ksenija Lekić

Maruša Naglič

Nacionalni inštitut za javno zdravje, Območna enota Celje

ksenija.lekic@nijz.si; marusa.naglic@nijz.si

Povzetek:

Zaradi zaznavanja naraščajočih stisk med mladimi, povezanih z doživljanjem tesnobe in zaskrbljenosti, smo se v programu za duševno zdravje mladih *To sem jaz* usmerili v razvoj mladim široko dostopnega in brezplačnega večmedijskega priročnika za samopomoč. Tako je v letu 2021 na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje v sodelovanju s Svetovalnim centrom za otroke, mladostnike in starše Maribor nastal priročnik *Kaj lahko naredim, da mi bo lažje*, ki je hibrid med klasično knjigo in spletiščem.

Metode: Priročnik je opremljen s QR kodami, ki bralca vodijo do poglavljenih vsebin na spletišču www.tosemjaz.net in zvočnih vodenih izkustvenih vaj za samopomoč. Priročnik temelji na kognitivno-vedenjski paradigmi. Mladostniku na razumljiv način osmišlja prepoznavanje in poimenovanje čustev, odkrivanje miselnih pasti ter ga spodbuja k realističnemu razmišljanju. Približa mu univerzalne veščine za vsakdan in različne vire opore v stiski.

Rezultati: Priročnik v tiskani izdaji smo predali v javno uporabo vsem osnovnim in srednjim šolam v Sloveniji (januar 2022) ter službam na področju zdravstva in socialnega varstva (julij 2022), v katerih se srečujejo z mladimi. V letu 2023 – slovenskem letu duševnega zdravja – je bil predan sistemsko vsem osnovnim šolam oziroma celotni generaciji devetošolcev v Sloveniji. V štirih natisih 2021-2024 bo priročnik presegel naklado 50.000 izvodov. Evalvacija predaje priročnika generaciji devetošolcev (januar 2024, 188 vključenih osnovnih šol) kaže na odličen odziv pedagoških strokovnjakov in mladostnikov.

Zaključek: Priročnik je primeren tako za samostojno uporabo (mladostniki, starejši od 15 let) kot tudi za načrtno uporabo v šolskem kontekstu: za delo z razredom in individualno svetovalno delo z bolj ranljivimi mladostniki. Opravljena evalvacija potrjuje usmeritev, da bi bilo smiselno vsebine iz priročnika skozi ustrezne aktivnosti približati tudi naslednjim generacijam devetošolcev. V šolski praksi se gradivo kaže kot uporabno dopolnilo pri odzivanju na povečane potrebe mladih po veščinah za krepitev psihične čvrstosti, s poudarkom na spoprijemanju z neprijetnimi čustvi in stiskami.

Ključne besede: *mladostniki, psihična odpornost, viri opore, samopomoč.*

Ključni viri:

1. Batagelj, T. & Lekić, K. (2022). *Kaj lahko naredim, da mi bo lažje? Veščine za vsakdan in viri opore v stiski*. Nacionalni inštitut za javno zdravje.
2. Tacol, A., Lekić, K., Konec Juričič, N., Sedlar Kobe, N. & Roškar, S. (2019). *Zorenje skozi To sem jaz: razvijanje socialnih in čustvenih veščin ter samopodobe: priročnik za preventivno delo z mladostniki*. Nacionalni inštitut za javno zdravje.

Projekt "Zdravje uma pod krošnjami" za dvig zavesti o duševnem zdravju med mladostniki

Jerneja Marušič

Nika Robnik

Prva gimnazija Maribor

jerneja.marusic@prva-gimnazija.org; nika.robnik@prva-gimnazija.org

Povzetek:

Projekt Zdravje uma pod krošnjami je bil izpeljan z namenom ozaveščanja mladih o pomenu duševnega zdravja. Izhodišče projekta je bila zgodba mladinskega romana Balada o drevesu avtorice Mateje Gomboc, osredotočal pa se je na raziskovanje duševnega zdravja, prepoznavanje stisk ter nudenje podpore.

Stiske med mladostniki so zelo pogoste. Samomor je v obdobju mladostništva eden izmed prvih treh vzrokov umrljivosti, trend pa se v zadnjem času veča (NIJZ, 2009). Raziskave kažejo (Wille idr. 2008; WHO, 2021), da duševno zdravje predstavlja enega izmed pomembnih pokazateljev kakovosti življenja mladostnikov in posledično kakovosti in uspešnosti družbe. Ocenjuje se, da na svetovni ravni 1 od 7 (14 %) 10–19-letnikov doživi težave z duševnim zdravjem, vendar te še vedno večinoma niso prepoznane in ne zdravljene (WHO, 2021).

V projekt smo vključili dva razreda 2. letnika. Vsi dijaki so omenjeno knjigo prejeli v okviru projekta Rastem s knjigo. Po branju so nekateri od njih pokazali lastno zanimanje za raziskovanje različnih vidikov duševnega zdravja. Oblikovala se je skupina dijakov, ki je nekaj mesecev intenzivno delala na različnih tematikah vezanih na duševno zdravje. S pomočjo literature, rednih konzultacij in lastnih izkušenj so ustvarili plakat, brošuro ter spletno stran, ki je dostopna dijakom gimnazije in kjer lahko najdejo relevantne informacije vezane na duševno zdravje, hkrati pa imajo možnost virtualnega svetovanja s šolskimi psihologi. Glavne ugotovitve vključujejo izjemno angažiranost sodelujočih, ustvarjanje koristnih informacij o duševnem zdravju, vzpostavitev spletne strani za anonimno podporo dijakom ter izvedbo odličnega pogovora z avtorico knjige.

Projekt je prejel pozitivne odzive dijakov in sodelavcev, zato bo postal stalnica v delovanju šole. Nekateri dijaki so postali ambasadorji duševnega zdravja mladih in bodo predstavili rezultate svojega dela ter spletno stran na razrednih urah ter poskrbeli za prenos znanja na mlajše generacije. Projekt predstavlja pomemben korak k ozaveščanju o duševnem zdravju mladih.

Ključne besede: duševno zdravje, mladostniki, svetovanje, ambasadorji, Balada o drevesu.

Ključni viri:

1. NIJZ (2009). Spregovorimo o samomoru med mladimi. A., Tančič, V. Poštuvan in S. Roškar, (ur.). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
2. Wille, N., Bettge, S. in Ravens-Sieberer, U. (2008). Risk and protective factors for children's and adolescent's mental health: Results of the BELLA study. European Child and Adolescent Psychiatry, 17(1), 133–147.
3. World Health Organization (WHO) (2021). Mental health of adolescents. Dostopno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health> (dostopano 20. 2. 2024).

Spreminjanje stališč o delu z nadarjenimi otroci v predšolskem obdobju

dr. Lina Faletič
Osnovna šola Košana
lina.faletic@os-kosana.si

Povzetek:

V prispevku želim predstaviti strokovni izziv pri uvajanju posodobljenega Koncepta prepoznavanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi (Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2020) v naš vrtec ter kako ga skušamo nasloviti.

Čeprav so z vključitvijo v poskus soglašale vse strokovne delavke, jih večina v njem ni želela sodelovati. Tako kot v raziskavi N. Satler (2016), se je tudi pri nas izkazalo, da se strokovnim delavkam zdi delo z otroci z višjimi potenciali pomembno, velike zadržke pa imajo, ker je tempo otrokovega razvoja v tem obdobju asinhron in individualno zelo različen, kar poudarja tudi sam Koncept (Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2020, str. 25).

Kot najbolj učinkovit način za odpravljanje pomislekov se je izkazala strokovna razprava. Strinjale smo se, da si vsi otroci zaslužijo okolje, ki bo omogočalo njihov optimalni razvoj, kar od nas zahteva tudi Kurikulum za vrtce (1999), tega pa otrokom ne moremo omogočiti, če ne vemo, kaj zmorejo. Strokovno delavko, ki v poskusu neposredno sodeluje, sem prosila naj sodelavkam predstavi dejavnost, ki je bila oblikovana z namenom spodbujanja višjega potenciala enega od otrok v njeni skupini. Strokovnim delavkam je bila dejavnost všeč, zanimivo pa jim je bilo, da so bili zanjo visoko motivirani tudi ostali otroci. Dejavnost je vsebovala zahtevnejši izziv, ki ga je povsem samostojno rešila druga deklica, ki do takrat ni izkazovala višjih potencialov na tem področju. Sklepale smo, da z oblikovanjem dejavnosti z namenom podpreti enega otroka, hkrati podpremo tudi druge, na ta način pa dvigamo kvaliteto dela in zagotavljamo optimalni razvoj vseh otrok.

Ključne besede: višji potenciali, implicitne teorije, strokovna razprava

Ključni viri:

1. Koncept prepoznavanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi (2020). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
2. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
3. Satler, N. (2016). Odkrivanje nadarjenih otrok v predšolskem obdobju. Vzgoja in izobraževanje, 47(2), 29–35.

Vloga svetovalnega delavca kot koordinatorja v okviru posodobitve koncepta prepoznavanja in odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi

Katja Mlinšek

Vzgojno varstveni zavod Slovenj Gradec

katja.mlinsek@guest.arnes.si

Povzetek:

Vrtci smo zadnje leto in pol vključeni v proces posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno – izobraževalnega dela z njimi. Na podlagi tega se bodo vzpostavili protokoli ravnanj za opazovanje, spodbujanje in delo z otroki, ki bi utegnili izkazovati višje potenciale v predšolskem obdobju. Svetovalni delavec je v tem procesu v vlogi koordinatorja, osebe, ki je na nek način steber delovanja in usmerjanja ter hkrati vezni člen med vzgojitelji, ravnatelji in strokovnjaki, ki ta koncept ustvarjajo, posodablajo.

Prva stvar, ki jo je potrebno pri uvajanju sprememb in novosti narediti, je posnetek stanja v vrtcu. To predstavlja izhodišče za vse nadaljnje delo.

Izrednega pomena v okviru tega je sistematično opazovanje otrok, dobro poznavanje razvojnih mejnikov ter podpora pri oblikovanju spodbudnega učnega okolja, ki mora biti pripravljeno na način, da omogoča optimalni razvoj vsakega posameznika, tudi tistega, ki izkazuje morebitne višje potenciale.

Kot zunanji opazovalec, je svetovalni delavec pomemben vir tudi pri reflektiranju prakse vzgojiteljev, saj podaja dejstva in opažanja z druge perspektive, ki lahko pomembno vplivajo na to, v katero smer bo vzgojitelj peljal svoje načine, metode in oblike dela.

Pomen naše vloge je tudi pomoč in senzibilizacija pri vnašanju zgoraj omenjenih komponent v prakso vseh strokovnih delavcev vrtca.

Spremembe so velikokrat stresne in zahtevajo čas, da se usidrajo v obstoječo prakso. Pomembno je, da so te spremembe vpeljane na način, ki je strokovnim delavcem in otrokom prijazen in da si vsi skupaj damo pri tem dovolj časa.

Ključne besede: otroci z višjimi potenciali, predšolsko obdobje, svetovalni delavec, spodbudno učno okolje, sistematično opazovanje

Ključni viri:

1. Bezić, T. in drugi (2019). *Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
2. dr. Ferbežer, I., Težak, S. in Korez, I. (2008). *Nadarjeni otroci*. Radovljica: Didakta d.o.o.
3. Kukanja Gabrijelčič, M. in Gorela, K. (2018). *Nadarjenost na predšolski stopnji*. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
4. *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. (2012). MIZŠ: Zavod RS za šolstvo. 2. izdaja 9. natis.
5. Sutherland, M. (2015). *Nadarjeni v zgodnjem otroštvu. Dejavnosti za otroke, stare od 3 do 6 let*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
6. Žagar, D. (2012). *Drugačni učenci*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Naš pristop k otrokom z višjimi potenciali skozi čas in svetovalno delo

Andreja Križan Lipnik
Vrtec Rogaška Slatina
andreja.krizan-lipnikuest.arnes.si

Povzetek:

Pristop vrtca Rogaška Slatina k otrokom, ki zmorejo in/ali želijo več, sega v leto 1995. Vizionarstvo ravnateljice in ugodna ekonomska situacija, sta doprinesli obogatitev oddelkov otrok z gibalno senzornimi kotički, ki so okrepili aktivno vlogo otroka in vlogo vzgojitelja. Nastala je tudi soba za načrtno spodbujanje osebnoznega razvoja otrok, Likovna soba po metodi Arna Šterna.

Kmalu so v vrtec zaposlili svetovalno delavko in jo vključili v takratna aktualna dogajanja na področju dela za otroke z višjimi potenciali (posveti na ZRSS, povezava s strokovnjaki na hrvaškem). V predšolski stroki je takrat prevladovalo mnenje, da za nadarjene otroke daje kurikulum dovolj možnosti za njihovo izražanje in spodbude, zato zanje ne razvijamo posebnih pristopov. V vrtcu smo želeli odgovarjati na čim širšo paleto vzgojno-izobraževalnih potreb predšolskih otrok. Zato smo premišljano izbirali projekte in naloge in jih trajno vključevali v izvedbeni kurikulum. Med njimi so Otrokov portfolio v vrtcu, Lego soba, seznanjanje otrok z začetnim programiranjem Logo, metoda CLIL spoznavanja angleščine, pevski zbori, Fit program, Eko vrtec. Ožji strokovni kolegij, katerega članica je tudi svetovalna delavka, ves čas usmerja razvoj. Razvili smo pristope, ki so danes podprti iz vidika sodobnih strokovnih konceptov, kot je formativno spremljanje otrok. 2006. smo se vključili v mrežo Točk za nadarjene pri Pef Ljubljana. Od takrat naš pristop poglobljamo z novim zagonom in razmišljanji. Vodi ga tim za delo z otroki z višjimi potenciali. Kot vrtec ubiramo edinstveno pot razvoja področja. Z vidika spodbujanja mnogoterih inteligenc po Gardnerju, smo samoocenili naše pristope do otrok in jih tudi samoravnavamo. Trenutno poglobljamo prepoznavanje in krepitev intrapersonalne inteligence. Zadnja leta tudi delimo svoja spoznanja z drugimi, spremljamo razvoj področja na širšem nivoju in se vanj s premislekom vključujemo. Skrb za višje potenciale otrok pri nas ocenjujemo kot zelo pomembno strokovno delo za napredek in blagostanje družbe.

Ključne besede: višji potenciali, vrtec, svetovalno delo

Ključni viri:

1. Bezić, T., Bucik, V., Bučar-Markič, S., Miklavčič, M., Kranjc, T., Andrenšek-Lep, B., Malešević, T., Nolimal, F., Rojc, J., Rostohar, G., Slivar, B., Vidovič, M., & Vršnik Perše, T. (2019). *Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi* (M. Nagy, B. Hvalec, A. Pluško, I. Lorenčič, K. Košir, M. Kukanja-Gabrijelčič, S. Pečjak, C. Peklaj, S. Berzelak, G. Deleja, M. Lukšič, N. Počkar, H. Pušnik, J. Bogataj, J. Munda, G. Pečan, V. Pepelnik, N. Pohlin Schwartzbartl, M. Dominko Gabor, ... J. Škarič, Ur.; Spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
https://www.zrss.si/pdf/strokovna_izhodišca_nadarjeni.pdf
2. Stritar, U., & Sentočnik, S. (2011). *Otrokov portfolio v vrtcu* (1. izd., str. 74). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
3. The Closlieu (b.d.). <https://arnostern.com/the-closlieu/>

Vloga svetovalne službe pri ozaveščanju implicitnih teorij na področju prepoznavanja otrok z višjimi potenciali v predšolskem obdobju

Urška Verbič
Vrtec Škofja Loka
urska.verbic@vrtec.skofjaloka.si

Povzetek:

V Vrtcu Škofja Loka smo v šolskem letu 2022/2023 pod okriljem Zavoda RS za šolstvo začeli s sodelovanjem v dvoletnem poskusu Uvajanje posodobljenega koncepta prepoznavanja in vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi. Vsebine iz področja nadarjenih otrok oz. otrok z višjimi potenciali so pri delu s predšolskimi otroki redko zastopane, saj jih pogosto zasenčijo obširne akutne problematike, ki prevzemajo večino pozornosti pedagoškega in svetovalnega dela. Ker smo se začeli močneje zavedati pomembnosti spodbujanja možnosti optimalnega razvoja vsega posameznega otroka, kar vključuje tudi odkrivanje, spremljanje in spodbujanje otrok z višjimi potenciali, smo se odločili, da raziščemo to polje in s pridobljenim znanjem in izkušnjami bogatimo našo nadaljnjo pedagoško udejstvovanje.

Pri začetnem seznanjanju s konceptom, vsebino in cilji poskusa, se mi je porajalo veliko odprtih vprašanj, ki so se pojavila predvsem zaradi pomanjkanja teoretičnega in praktičnega znanja s področja odkrivanja in spremljanja otrok z višjimi potenciali v predšolskem obdobju, kar potrjuje tudi Kukanja Gabrijelčič (2015), ko pravi, da je v slovenskem vzgojno-izobraževalnem prostoru splošno zavedanje o nadarjenih predšolskih otrocih in razvoju njihovih potencialov osiromašeno. Prav tako sem prisotnost subjektivnih teorij, ki jih Batistič Zorec (2004) opredeljuje kot naša osebna pojmovanja, ki so pogosto čustveno in vrednostno obarvana ter ne povsem zavestna, jasna in logična, zaznala na uvodnih pogovorih z vzgojiteljicama, katerih oddelek je bil izbran za aktivno sodelovanje v poskusu.

O pomembnosti ozaveščanja osebnih implicitnih teorij, ki meglijo našo zmožnost objektivnega pogleda in presoje, se pogosto zelo pavšalno pogovarjamo, le redko pa svoja omejitvena prepričanja prepoznavamo in odkrito nagovarjamo. Z vzgojiteljicama smo o svojih omejitvenih prepričanjih glede dela z otroki z višjimi potenciali večkrat odkrito spregovorile, jih tekom poskusa vseskozi ozaveščale in premagovale ter v procesu dela dokazale, da lahko kljub zahtevnim začetkom, ki so bazirali na nezaupanju in strahu, z aktivnim učenjem in raziskovanjem nadgradimo svojo strokovno prakso in profesionalno zrastemo.

Ključne besede: implicitne teorije, otroci z višjimi potenciali, predšolsko obdobje, profesionalna rast

Ključni viri:

1. Batistič Zorec, M. (2004). Subjektivne teorije vzgojiteljic in kurikularna prenova vrtce. *Sodobna pedagogika*, 2, 128-139.
2. Kukanja Gabrijelčič, M. (2015). Nadarjeni in talentirani učenci. Med poslanstvom in odgovornostjo. Koper: Univerzitetna založba Annales.

Možnosti profesionalne rasti svetovalnih delavcev v in izven kolektiva

Suzana Padežanin Lavuger

Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor

suzana.padezanin-lavuger@guest.arnes.si

Povzetek:

Svetovalna služba opravlja razvojno-preventivno dejavnost v najširšem smislu, kar od šolskega svetovalnega delavca zahteva dobro usposobljenost, fleksibilnost, strokovnost in kompetentnost. Za uspešno delo se mora svetovalni delavec zaradi vse večje kompleksnosti in nedorečenosti delovnih zahtev nenehno strokovno nadgrajevati in poskrbeti zase na profesionalnem področju. Podatki kažejo, da v Sloveniji zaradi obremenitev na delovnem mestu približno četrtna zaposlenih stres doživlja pogosto in vsakodnevno, pogosta so depresivna počutja, stresne in anksiozne motnje.

V Svetovalnem centru Maribor nas je zaposlenih 12 svetovalnih delavcev. Na področju osebnostne in profesionalne rasti skrbimo z različnimi oblikami pomoči. Za vse svetovalne delavce se izvaja kazuistika, v kolektivu poteka intervizija s sedmimi intervizanti, redno potekajo še predstavitve primerov in delo v timu. Med zaposlenimi smo izvedli evalvacijo kazuistike z namenom ugotoviti ali svetovalnim delavcem ta oblika dela omogoča dovolj varnosti in zaščite, da se predstavijo pred kolektivom. Rezultati so pokazali, da s kazuistiko lahko nadaljujemo, saj na ta način svetovalni delavci lahko izmenjajo izkušnje s sodelavci, pridobijo nova znanja in naredijo nekaj za osebno rast. Predstavljeni bodo tudi rezultati predhodne intervizijske skupine.

V zadnjem delu bom predstavila supervizijo za zaposlene v vzgoji in izobraževanju. Gre za razvojno-edukativni model supervizije, ki se je uveljavil na področju pedagoških in socialnih dejavnosti v Sloveniji in ga uspešno implementiramo na Svetovalnem centru Maribor.

Ključne besede: svetovalno delo, kazuistika, intervizija, razvojno-edukativni model supervizije, skrb zase

Ključni viri:

1. A European Glossary of Supervision and Coachig (2015). [https://lvsc.eu/files/ECVision Glossary definitief_0.pdf](https://lvsc.eu/files/ECVision%20Glossary%20definitief_0.pdf)
2. Bajt, M., Jeriček Klanšček, H., Britovšek, K. (2015). *Duševno zdravje na delovnem mestu*. Ljubljana: NIJZ. <https://nijz.si/publikacije/dusevno-zdravje-na-delovnem-mestu/>
3. Padežanin Lavuger, S. (2016). *Profesionalni razvoj strokovnega delavca v vzgojno izobraževalni organizaciji s pomočjo intervizije*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
4. Žorga, S.(2002). Razvojno-edukativni model supervizije. V S. Žorga (ur), *Modeli in oblike supervizije*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 15-49.

Formiranje in pomen intervizije znotraj tima šolske svetovalne službe

Katarina Goričan Rugani
Biotehniški izobraževalni center Ljubljana
katarina.gorican-rugani@bic-lj.si

Povzetek:

Šolski svetovalni delavci zaradi pogoste preobremenitve na delovnem mestu, ki je rezultat nenehnega stika in dela z ljudmi, potrebujejo različne oblike pomoči. Ena izmed možnih metod pomoči je supervizija, s katero udeleženci reflektirajo lastno delo, prepoznajo pomanjkljivosti v svojem delu, hkrati pa iščejo in spoznavajo nove strategije za nadaljnje delo (Kovač idr., 2020). Glede na to, da supervizija predstavlja večji finančni strošek, hkrati pa morebitni zunanji supervizor ne pozna dobro razmer, v katerih deluje zavod, je intervizija, kot oblika supervizije, ki jo izvajamo izključno »med kolegi«, dobrodošla alternativa. Za to obliko supervizije je značilno, da ni nobenega trajnega supervizorja. Vsi člani skupine so soodgovorni za celoten supervizijski proces (Padežanin Lavuger, 2016). S sprotnim iskanjem rešitev za akutne in splošne stresne situacije v skupini zaposlenih, ki se ukvarjajo s podobnimi situacijami in delovnimi nalogami ter tako lažje razumejo sogovornike, se posledično stopnja stresa v vsakdanjem delovnem okolju zmanjša, hkrati pa izboljša kakovost in frekvenca medsebojne komunikacije ter s tem kakovost odnosov s sodelavci (Stiplošek Pajk, 2020). V prispevku so opisani začetki formiranja intervizijske skupine ter navedeni primeri dobrih praks sodelovanja interdisciplinarne skupine svetovalnih delavcev pri soočanju z izzivi dela na šoli znotraj intervizijske skupine.

Ključne besede: šolska svetovalna služba, intervizija, interdisciplinarni tim, opora

Ključni viri:

1. Kovač, J., Radovanović, L. in Javornik Krečič, M. 2020. Vključevanje šolskih svetovalnih delavcev v različne oblike supervizije. *Pedagoška obzorja*, 35(1), 72-86.
2. Padežanin Lavuger, S. (2016). Profesionalni razvoj strokovnega delavca v vzgojno-izobraževalni organizaciji s pomočjo intervizije. (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
3. Stiplošek Pajk, G. (2020). Intervizija – strokovna podpora pri reševanju težjih situacij na delovnem mestu. *Promocija zdravja v vzgoji in izobraževanju: 5. mednarodna (Slovenija, Hrvaška, Francija) strokovna konferenca 2020* (str. 13-16).

Intervizija – prostor medkolegialne podpore različnih profilov strokovnih delavcev v osnovni šoli

Dijana Kožar Tratnik
Osnovna šola Jožeta Moškriča
dijanak@jozmos.si

Povzetek:

Intervizija ni enoznačni koncept in se v praksi pojavlja v različnih oblikah (Van Kessel, 2002). V varnem in zaupnem okolju skupine omogoča premislek o strokovnih postopkih in praksah ter iskanje boljših rešitev za pereče težave. Hendriksen (2002; povzeto po Padežanin Lavuger, 2016) navaja, da je intervizija sistematičen pristop k vzajemnemu svetovanju med kolegi, ki se osredotoča na reševanje poklicnih izzivov. Poteka v strukturirani skupini, kjer se udeleženci osredotočajo na svoje izkušnje in skupno iskanje rešitev. Ta proces deluje kot samoregulacijski mehanizem učenja, spodbuja razvoj strokovnih veščin in medsebojno podporo med člani skupine. Edukativna funkcija, tako Kobolt in Žorga (2006), zajema tudi ozaveščanje osebnostnih karakteristik strokovnega delavca ter značilnosti njegovih akcij in reakcij. Pomembno pa je tudi ozaveščanje čustev, ki se pojavljajo pri delu s klienti.

Namen prispevka je prikazati proces vzpostavitve in delovanje intervizijske skupine na osnovni šoli, v katero so vključeni različni profili strokovnih delavcev, vključno z vodstvom. Poudarjen je pomen dobre priprave, utemeljenih in jasnih pravil delovanja skupine ter vzpostavitev okvira, ki omogoča varnost ter zaupnost, ki sta predpogoja za uspešno intervizijsko delo. Prikazano je, kako preko samorefleksije svojega delovanja v skupini intervizija postane varen prostor, ki omogoča učenje in spreminjanje ter nam lahko pomaga ustvariti boljše pogoje za zdrav razvoj otrok in mladostnikov ter dobro počutje zaposlenih.

Ključne besede: intervizija, medkolegialna pomoč, koordinacija intervizije

Ključni viri:

1. Kobolt, A. in Žorga, S. (2006). *Cilji in funkcije supervizije*. V: Kobolt, A. in Žorga, S. (ur.). *Supervizija, proces učenja in razvoja v poklicu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
2. Padežanin Lavuger, S. (2016). *Profesionalni razvoj strokovnega delavca v vzgojno-izobraževalni organizaciji s pomočjo intervizije*. Specialistična naloga. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Dostopno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/3565/1/Specialisticno_delo_Suzana_Padezanin_Lavuger.pdf
3. Van Kessel, L. (2002). *Začasna pomoč pri interviziji v organizacijah: Model v praksi, ali kako se lahko učimo intervizije*. V: Žorga, S. (ur.). *Modeli in oblike supervizije*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Skromnost v šolskem svetovanem delu

dr. Petra Gregorčič Mrvar

dr. Marjeta Šarić

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za pedagogiko in andragogiko

petra.gregorcicmrvar@ff.uni-lj.si

Povzetek:

V prispevku bo predstavljeno razumevanje skromnosti-ponižnosti v svetovalnem delu s perspektive šolskih svetovalnih delavcev, kar je v Sloveniji in v tujini neraziskano področje.

Tema skromnosti-ponižnosti¹ (angl. humility) je vedno bolj prisotna v tujih strokovnih in znanstvenih razpravah o dejavnostih pomoči (psihoterapiji, svetovanju) (Davis in Cuthbert, 2017; Paine idr., 2015). Univerzalne definicije skromnosti ni. Tangney (2000; prim. Paine idr., 2015) jo opredeljuje kot večdimenzionalni konstrukt, ki ga sestavljajo pripravljenost za natančno dojetje sebe, vključno z močmi in slabostmi, usmerjenost k drugim, odprtost in sposobnost priznavanja lastnih omejitev ter napak. Povezana je z vrsto pozitivnih lastnosti in ravnanj, vključno z empatijo, prosocialnim vedenjem, kakovostjo odnosov, odpuščanjem in velikodušnostjo (Exline in Hill, 2012; Peters idr., 2011; Summers in Nelson, 2022). Obstajajo različne vrste skromnosti, denimo intelektualna skromnost, kulturna skromnost itd. (Davis in Cuthbert, 2017; Gordon, 2018; Summers in Nelson, 2022; Zhu idr., 2021).

Čeprav je skromnost v raziskavah razmeroma spregledana v primerjavi z drugimi lastnostmi in vrlinami posameznikov (Jackson, 2022), se povečuje zanimanje za njeno preučevanje. Tudi v Sloveniji koncept ni raziskan. Zato smo se odzvali na pobudo raziskovalcev Univerze v Hong Kongu in se pridružili ekipi, ki preučuje skromnost v šolskem svetovanem delu. Cilj projekta je raziskati, kako svetovalni delavci iz različnih kulturnih okolij pojmujejo skromnost in kako se ta izraža pri njihovem delu. Raziskavo smo izvedli v naslednjih državah: Hongkongu/Kitajski, Indiji, Filipinih, Sloveniji in ZDA. Preko intervjujev smo iskali mnenja udeležencev o tem, v kolikšni meri je treba in kako je mogoče razvijati skromnost pri šolskem svetovanem delu.

V prispevku predstavljamo rezultate intervjujev s svetovalnimi delavci iz slovenskih šestih osnovnih in petih srednjih šol. Intervjuje smo izvedli v mesecih od marca do maja 2023, jih posneli, prepisali in jih kvalitativno analizirali (Braun in Clarke, 2006).

Svetovalni delavci so pri opredelitvah skromnosti poudarili, da gre za kompleksen in večplasten pojem, pa tudi da niso povsem prepričani, ali ustrezno razumejo pojem. Opisovali so pomen skromnosti za odnose in tudi za sebe. Svoje razumevanje skromnosti so opisovali tudi s tem, kar skromnost ni; kateri so negativni vidiki skromnosti; katere so značilnosti skromnosti ali skromnih oseb; s katerimi lastnostmi je skromnost povezana; kako se skromnost kaže in katere so različne vrste skromnosti.

Glede povezanosti skromnosti in sodelovanja z drugimi udeleženci v svetovalnem delu (učenci, učitelji, ravnatelji, starši in zunanji strokovnjaki) so svetovalni delavci izpostavljali skromnost kot pomemben element pri spodbujanju pozitivnega in kakovostnega medsebojnega sodelovanja. Poudarili so, da se pri tem zahteva občutljivo prepletanje skromnosti in odločnosti/asertivnosti. Svetovalni delavci so tudi poudarili, da je skromnost pri svetovalnem delu tesno povezana z zavezanostjo nenehnemu dodatnemu izobraževanju, učenju, z zavedanjem omejitev v znanju in delovanja v zelo kompleksnih šolskih situacijah. Kljub pozitivnim vidikom skromnosti, o katerih poročajo svetovalni delavci, predvsem v odnosu do sodelovanja z drugimi in vzpostavljanja kakovostnega odnosa z njimi, je pomembno prepoznati, da lahko (prekomerna) skromnost včasih privede do pomanjkanja prepoznavanja in ovrednotenja njihovega dela,

¹ V nadaljevanju le uporaba izraza skromnost.

omejenega strokovnega napredka ter celo izgorelosti, zaradi nenehnega postavljanja drugih pred sebe. Zato je ključno, da se spodbuja uravnotežen pristop, ki omogoča šolskim svetovalnim delavcem, da cenijo svoje dosežke, da si vzamejo čas zase, da postavijo meje ipd. ter hkrati ohranjajo predanost svojemu poslanstvu, to je biti v oporo in sodelovati z učenci oz. drugimi udeleženci v šoli.

Ključni viri:

1. Braun, V. in Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
2. Davis, E. B. in Cuthbert, A. D. (2017). Humility and psychotherapist effectiveness: Humility, the therapy relationship and psychotherapy outcomes. V: E. L. Worthington Jr., D. E. Davis in J. N.
3. Hook (ur.), *Handbook of humility*. Routledge, str. 286–300.
4. Exline, J. J. in Hill, P. C. (2012). Humility: A consistent and robust predictor of generosity. *The Journal of Positive Psychology*, 7(3), 208–218. <https://doi.org/10.1080/17439760.2012.671348>
5. Gordon, E. C. (2018). Intellectual Humility, Spirituality, and Counselling. *Journal of psychology and theology*, 46(4), 279-291. doi:10.1177/0091647118807185
6. Jackson, L. (2022). Humility Versus the Desire to Throw Hands Up or Slam Fists Down. *Philosophy of Education*, 78(4), 49-53. doi: 10.47925/78.4.049
7. Paine, D. R., Sandage, S. J., Rupert, D., Devor, N. G. in Bronstein, M. (2015). Humility as a psychotherapeutic virtue: Spiritual, philosophical, and psychological foundations. *Journal of Spirituality in Mental Health*, 17(1), 3-25. <https://doi.org/10.1080/19349637.2015.957611>
8. Peters, A. S., Rowatt, W. C. in Johnson, M. K. (2011). Associations between dispositional humility and social relationship quality. *Psychology*, 2(3), 155–161. <https://doi.org/10.4236/psych.2011.23025>
9. Summers, M. L. in Nelson, L. (2022). Counseling With Cultural Humility, Empathy, and Responsiveness. V: Summers, M. L. in Nelson, L. (ur.): *Multicultural Counseling: Responding With Cultural Humility, Empathy, and Advocacy*. Springer Publishing, str. 23-30. doi: 10.1891/9780826139535
10. Tangney, J. P. (2000). Humility: Theoretical perspectives, empirical findings and directions for future research. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 70–82. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.70>
11. Zhu, P., Luke, M., & Bellini, J. (2021). A grounded theory analysis of cultural humility in counseling and counselor education. *Counselor Education and Supervision*, 60(1), 73–89. <https://doi.org/10.1002/ceas.12197>

O nujnosti raziskovanja lastne prakse in pomenu strokovnega pisanja

mag. Marija Lesjak Reichenberg
Zavod RS za šolstvo
marija.lesjak-reichenberg@zrss.si

Povzetek:

Obstoj in delovanje šolske svetovalne službe v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu je (vsaj) evropska posebnost, unikum, ki je skrbno preiščen in jasno opredeljen.

Za osnovno vodilo prispevka vzamemo izjavo mag. Tanje Bezić, ki v intervjuju pove, da »lahko svetovalni delavec doseže največje pozitivne premike v vzgojno-izobraževalnem delu vrtca ali šole, če uspe skupaj z vzgojitelji in učitelji ter s podporo vodstvenih delavcev zastaviti jasne cilje želenih sprememb, jih *celovito znanstveno in strokovno utemeljiti* ter k načrtovanju in uvajanju sprememb pritegniti tudi zunanje eksperte« (Bezić in Rupar, 2020, str. 4).

Poudarek v navedenem citatu podkrepimo s Pedičkom (1996), ki svetovalno delo vidi (tudi) kot akterja v *znanstvenju* vzgoje in izobraževanja.

Izrazimo tezo, da je *znanstvenje* vzgoje in izobraževanja ter premike v vzgojno-izobraževalnem delu po vsej vertikali možno doseči z raziskovanjem lastne prakse, njenim strokovnim in znanstvenim 'dokumentiranjem', to je s *pisanjem*, sistematičnim objavljanjem zaključkov, ki vodijo ne le k razvoju stroke, ampak tudi k lastnemu strokovnemu/profesionalnemu razvoju (Bezić, 2018).

V tej luči se posvetimo gradnji osebnih bibliografij kot pomembnega vidika kariernega razvoja svetovalnega delavca. Pa tudi k pregledu vloge revije *Šolsko svetovalno delo*, ki se ponuja kot učinkovito mesto za uresničevanje opisanih namenov.

Ključne besede: karierni razvoj, osebne bibliografije, revija *Šolsko svetovalno delo*

Ključni viri:

1. Bezić, T. (2018). Zaključki devetnajste konference Prispevki strok za svetovalno delo v praksi, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 23. in 24. avgust 2018. *Šolsko svetovalno delo*, 22(2), str. 28-36.
2. Pediček, F. (1996). Šolski svetovalni delavci in nova šolska zakonodaja. *Šolsko svetovalno delo*, 1(1), str. 4-8.
3. Bezić, T. in Rupar, B. (2020). Neizbrisna sled mag. Tanje Bezić na področju šolskega svetovalnega dela. *Šolsko svetovalno delo*, 24(1/2), str. 2-5.

Celovita podpora v kulturni in jezikovni raznolikosti vrtcev in šol

dr. Katica Pevec Semec
Zavod RS za šolstvo
katica.pevecsemec@zrss.si

Povzetek:

Vzgoja in izobraževanje sta ključna za uspešno vključevanje otrok in mladostnikov priseljencev v nova učna okolja. V obdobju med letoma 2017 in 2022 se je po podatkih (CEUVIZ, pridobljenih 2.2.2023) opazno povečalo število teh otrok v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah (Smernice, 2024).

Raznolikost jezikov in kultur otrok v vrtcih in šolah postavlja pred strokovne delavce, vodstva, vrtcev in šol izzive tako v medsebojnem sporazumevanju kot tudi pri zagotavljanju primernih didaktičnih pristopov ter oblikovanje čustveno in socialno podpornega okolja (Rutar, 2014). Povečana potreba po usposabljanju in krepitev strokovnih kompetenc je izpostavila pomembnost celovite podpore v jezikovno in kulturno raznolikih učnih okoljih.

Več kot 19 projektov v Sloveniji med letoma 2012 in 2023 je nagovarjalo strokovne delavce s primeri učinkovite prakse vključevanja in podpore priseljencem in njihovim družinam. Raziskave (OECDb 2023; PISA 2022 in PISA 2022) so izpostavile razlike med učenci priseljenci in nepriseljenci, pri čemer je poudarek na potrebi po ustrezni podpori v različnih vidikih učnega procesa.

Zavod RS za šolstvo je pripravil Smernice za vključevanje otrok in mladostnikov iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem (2024). Te smernice poudarjajo celovito podporo otrokom in mladostnikom po vertikali od vrtca do srednješolskega izobraževanja. Temeljijo na empiričnih spoznanjih, izkušnjah projektov in zakonodajnih vidikih. Vrtce in šole usmerjajo k načrtovanju, izvajanju in reflektiranju celovite podpore, ki spoštuje jezikovno in kulturno raznolikost ter potrebe otrok oz. mladostnikov priseljencev.

Celostni pristop k inkluziji temelji na timskem delu, razvoju izvedbenih protokolov, ustvarjanju inkluzivnega učnega okolja, vključevanju staršev, spremljanju učinkovitosti modelov in zagotavljanju strokovne podpore ter mrežnih povezav med ustanovami.

Ključne besede: priseljenci, celostni pristop, inkluzija, strokovna podpora

Ključni viri:

1. Smernice za vključevanje otrok, učencev, dijakov priseljencev iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem. (2024). Zavod RS za šolstvo. Gradivo v potrjevanju na Strokovnem svetu za splošno izobraževanje v RS.
2. Rutar, S. (2014). Večjezično učenje in poučevanje kot načelo inkluzivne prakse = Multilingual learning and teaching as a principle of inclusive practice. *Sodobna pedagogika*, 65 (1), 22-36, 10-25.
3. OECDb (2023), PISA 2022 Results (Volume II): Learning During – and From – Disruption, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>

Vikend tabor za otroke priseljence in vloga svetovalnega delavca v procesu vključevanja

Nika Rudež
Osnovna šola Koper
nika.rudez@os-koper.si

Povzetek:

Šola s svojim delovanjem predstavlja okolje, ki skrbi za vključenost ter fizično in psihosocialno varnost vseh, ki vanjo vstopajo. V zadnjih letih v slovenskih šolah narašča število priseljenih otrok, zato je pomembno sistematično načrtovanje aktivnosti, ki otrokom omogočajo uspešno vključevanje, uresničevanje potencialov in oblikovanje medkulturne družbe. Pri tem šola sledi Smernicam za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (2012) in Predlogu programa dela z otroki priseljenci (2018), ki temeljita na vključujočem celostnem pristopu. Svetovalni delavec je navadno v vlogi koordinatorja in organizatorja sistema sprejemanja in vključevanja otrok priseljencev (Kociper, Torkar, Skubic Ermenc, 2018), kjer sta v ospredju otrokovo dobro počutje in visoka stopnja vključenosti, da se otrok lahko razvija in postane to, kar je lahko.

Prispevek predstavi organizacijo vikend tabora za otroke priseljence »Jaz in moje novo mesto,« kot primer ustvarjanja varnega in spodbudnega okolja v izvedbi strokovnih delavcev šole. Tabor je namenjen krepitvi povezanosti otrok v skupini, občutka pripadnosti in varnosti ter otroke opolnomoča pri praktični rabi slovenščine in drugih jezikov, razvijanju socialnih in komunikacijskih spretnosti, krepi otrokove moči in interese, razvija samostojnost in medkulturne kompetence. Otrokom omogoča spoznavanje novega okolja na njim razumljiv način. Dodana vrednost tabora je vzpostavljanje zaupnega odnosa med učitelji, otroci in starši. Zaupanje in sodelovanje šole in staršev prispevata k boljši vključenosti otrok, zdravi samopodobi in dobremu počutju, kar je povezano tudi z učno uspešnostjo otrok.

Ključne besede: priseljenci, vključevanje, celostni pristop, tabor

Ključni viri:

1. Kociper, T., Torkar, L. in Skubic Ermenc, L. (2018). Vloga šolskega svetovalnega delavca pri delu z učenci begunci in priseljenci. *Šolsko svetovalno delo*, 22(1), 24–31.
2. *Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja* (2018). Ljubljana: ISA institut.
3. *Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole* (2012). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Prispevek svetovalnega delavca k varnemu, spodbudnemu in vključujočemu okolju v vrtcu

Anita Zupanc
Osnovna šola Vransko-Tabor
anita.zupanc@os-vransko.si

Povzetek:

Namen prispevka je prikazati, kako lahko svetovalni delavec prispeva k zagotavljanju varnega, spodbudnega in vključujočega okolja v vrtcu in kako premaguje ovire na tej poti.

Zgodnje otroštvo je ključno obdobje za oblikovanje zdravih navad in vzpostavljanje temeljev za dolgoročno dobro počutje. Preko svetovalnega dela in izvajanja dodatne strokovne pomoči lahko uresničujemo skrb za celostno zdravje otrok.

Izhajam iz enega izmed ciljev sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, in sicer »vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje tudi globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, do svoje in drugih kultur, do naravnega in družbenega okolja, do prihodnjih generacij« (ZOFVI, 2. člen).

Biti svetovalni delavec v vrtcu pomeni delovati na presečišču vseh deležnikov – otrok in njihovih staršev oz. družin ter vzgojiteljev. Potrebno je delovati v dobrobit otroka, izvajati ustrezno preventivo, krepiti varovalne dejavnike, opolnomočiti starše ter zagotoviti varno, spodbudno in vključujočo skupnost.

Ob skrbi za preventivno delovanje na področju duševnega zdravja želim izpostaviti pomembnost psihosocialnega vzdušja vrtca (Mikuš Kos, 2017) in skrb za lastno dobro počutje kot predpogoja za uresničitev inkluzivne skupnosti.

Ugotavljam, da se s prenovo kurikulumov za vrtce načrtujejo izboljšave in proaktivni pristop k varovanju duševnega zdravja.

Ključne besede: svetovalni delavec v vrtcu, varno in spodbudno učno okolje, inkluzivna skupnost

Ključni viri:

1. Antič, S., Berčnik, S., Cotič, J., Marjanovič Umek, L., Hmelak, M., Hohnjec, D., Hudovernik, S., Jaunik, M., Jerše, L., Klobasa, H., Kovaček, B., Kovačič Prah, M., Kristan, A., Madronič, P., Pirc Podgoršek, Š., Pustoslemšek, J., Sivec, M., Štirn Janota, P., & Zore, N. (2022). Izhodišča za prenovo kurikulumov za vrtce (Spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. http://www.zrss.si/pdf/izhodišca_za_prenovo_KZV.pdf
2. Mikuš-Kos, A. (2017). Šola, vrtec in duševno zdravje. Šolsko svetovalno delo, 21(2/3), 4–12. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-9NNXJ7OO>
3. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445>

Delavnice – 1. izvedba

Šola kot vzpodbujevalec pozitivnega razvoja mladih: metoda razvijanja uravnavanja čustev pri mladostnikih

Katja Kokol
II. gimnazija Maribor
katja.kokol@druga.si

Povzetek:

Šola poleg družine predstavlja ključni kontekst učenja in razvoja posameznika. Tako ne izobražuje le na različnih akademskih področjih, pač pa tudi vzgaja otroke in mladostnike kot celoto. Vendar se je kljub strateškim in zakonodajnim podlagam fokus slovenskih šol pretežno usmeril v izobraževanje, vzgoja pa je obravnavana kot njegov stranski učinek.

Da bi šola v večji meri vzgajala učence, je pomembo vpeljevanje vsebin socialno čustvenega učenja in pozitivnega razvoja mladih v šolsko okolje. Ena izmed temeljnih spretnosti, ki jih morajo v tem kontekstu pridobiti dijaki je sposobnost uravnavanja čustev. Mladostniki z boljšimi sposobnostmi uravnavanja čustev so namreč bolj zadovoljni z življenjem in imajo boljše odnose z vrstniki, hkrati pa manj težav z vzdrževanjem duševnega zdravja.

Tako je smiselno vpeljevanje vsebin učenja uravnavanja čustev v šolsko okolje (upravljanje s stresom in negativnimi čustvi ter razvoj empatije in sočutja zase in za druge). V prispevku bo predstavljen program uravnavanja čustev prilagojen za skupinsko delo z mladostniki. Zajema ključna področja uravnavanja čustev: poznavanje in razumevanje čustev, prepoznavanje čustev, izražanje čustev, uravnavanje čustev. Temelji na pozitivnem pristopu in interaktivnih metodah, pri čemer vsebuje različne igre, simulacije situacij in preko skupinskega dela krepi medosebne odnose v razredu, kar so pristopi značilni za učinkovito preventivno delo v šolah.

Ključne besede: pozitiven razvoj mladih, uravnavanje čustev, preventiva

Ključni viri:

1. Macklem, G. L. (2011). *Evidence-Based School Mental Health Services: Affect Education, Emotion Regulation Training, and Cognitive Behavioral Therapy*. Springer-Verlag.
2. Nation, M., Crusto, C., Wandersman, A., Kumpfer, K. L., Seybolt, D., Morrissey-Kane, E. in Davino, K. (2003). What works in prevention: Principles of effective prevention programs. *American Psychologist*, 58(6–7), 449–456. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.6-7.449>
3. Ribič Hederih, B. in Košir, K. (2021). Igra vlog kot pristop spodbujanja socialnega in emocionalnega učenja pri pouku psihologije. V *Izzivi in prakse poučevanja psihologije v srednjih šolah*. Znanstvena založba Filozofske fakultete UL. <https://doi.org/10.4312/9789610604679>

Delavnica bi izvedena prvi in drugi dan konference.

Skrb zase, reflektivna praksa, krepitev psihološke rezilientnosti in sprostitvene tehnike v srednjih šolah in dijaških domovih

Tina Rezar
Dijaški dom Vič
tina.rezar@ddvic.si

Tanja Kek
Biotehniški izobraževalni Center Ljubljana
tanja.kek@bic-lj.si

Povzetek:

Svetovalni delavci smo most med vsemi udeleženi v šolskem prostoru, hkrati pa se pri iskanju pomoči povezujemo tudi z drugimi pomembnimi ustanovami. Temeljna vodila pri našem delu so podpora, krepitev moči posameznika, skupine, družine z namenom izboljšanja kakovosti življenja. Pri svojem dolgoletnem delu in izkušnjah zaznavam, da je šolski in vzgojni prostor v današnjem času pogosto tudi priložnost za izražanje različnih pritiskov s strani zunanjih udeležencev, medijev in drugih. Pri soočanju s čedalje bolj zahtevnimi situacijami potrebujemo svetovalni delavci, ob svojem strokovnem znanju, podporo in skrb zase, visoko stopnjo osebne čvrstosti, specifične veščine, pozitivne odzive, prostor za reflektiranje težkih dnevnih situacij in kakovostna ravnanja ter sprostitvene tehnike za soočanje s stresnimi situacijami. Skrb zase zahteva določen trud in tudi čas, eno izmed temeljnih vprašanj skrbi zase je prav čas, kako si v dnevu, tednu ali mesecu določiti delež, ki ga je potrebno temu nameniti. V zadnjem času govorimo veliko tudi o izčrpanosti zaradi sočutja, ki se pojavlja v t. i. poklicih pomoči. »Izčrpanost zaradi sočutja je posledica dolgotrajnega ukvarjanja z ljudmi, ki se znajdejo v brezizhodnem položaju in se srečujejo s številnimi izzivi« (P. Videmšek, 2021). Ravno zaradi zahtevnosti dela in velike angažiranosti svetovalnih delavcev je skrb zase, krepitev psihološke rezilientnosti s pomočjo sprostitvenih tehnik in reflektiranja poklicnih izkušenj nujna. Obstajajo številne tehnike sproščanja, ki blagodejno vplivajo na telesno in duševno zdravje, nekatere so osredotočene na telo (npr. postopno mišično sproščanje), druge pa so bolj usmerjene na um (npr. vizualizacija, meditacija). Pomembno je, da posameznik izbere tisto, ki mu najbolj ustreza in jo za dosego optimalnih učinkov redno izvaja.

Ključne besede: reflektivna praksa, skrb zase, sprostitvene tehnike, srednja šola, dijaški dom

Ključni viri:

1. Videmšek, P. (2021). *Supervizija v socialnem delu – Učenje na podlagi dobrih izkušenj*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
2. Tančič Grum, A. in Zupančič Tisovec, B. (2017). *Tehnike sproščanja: priročnik za udeležence delavnice*. Ljubljana, Nacionalni inštitut za javno zdravje.

Delavnica bi izvedena prvi in drugi dan konference.

Prepoznavanje in spodbujanje razvoja višjih potencialov otrok, starih od 4 do 8 let

mag. Tamara Malešević
Zavod RS za šolstvo
tamara.malesevic@zrss.si

Povzetek:

Otrokov razvoj na vseh področjih med 4. in 8. letom še poteka zelo dinamično, zato v tem obdobju praviloma ne identificiramo nadarjenosti oz. ne uporabljamo standardiziranih diagnostičnih pripomočkov. Razvojno procesna diagnostika pomeni načrtno sistematično opazovanje in spremljanje napredka otroka ob nudenju raznolikih in predvsem diferenciranih izzivov in dejavnosti. Po Modelu vrtljivih vrat (Renzulli idr., 1981) se sočasno sistematično opazuje otroke in diferencirano izvajajo dejavnosti načrtovane za manjše število otrok, vendar so te diferencirane dejavnosti ponujene vsem oz. so jih deležni vsi otroci glede na njihov interes in zmožnosti.

Spodbujanje napredovanja otrok v območju bližnjega razvoja (Vigotski, 1983) zahteva od vzgojiteljev in učiteljev znanja in spretnosti v opazovanju in dokumentiranju napredka na različnih področjih razvoja in učenja otroka ob diferenciaciji, individualizaciji in personalizaciji nekaterih aktivnosti v skupini oz. razredu otrok. Svetovalni delavci jim kot koordinatorji za otroke z višjimi potenciali in potencialno nadarjene pri tem lahko nudijo pomembno strokovno podporo.

Dva ključna namena posodobitve (Bezić idr, 2019) na tem strokovnem področju sta senzibilizirati strokovne delavce za prepoznavanje znakov višjih potencialov otrok ter jih opolnomočiti za nudenje diferenciranih izzivov znotraj dejavnosti (izzivi so nekoliko bolj kompleksni, na taksonomsko višji ravni idr.) kar podpira optimalni razvoj tudi teh otrok in prispeva k vključujočem okolju vrtca in šole.

Ključne besede: višji potenciali otrok, nadarjenost, območje bližnjega razvoja, model vrtljivih vrat

Ključni viri:

1. Bezić, T. idr. (2019). *Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
2. Kukanja Gabrijelčič, M. in Gorela, K. (2018). *Nadarjenost na predšolski stopnji*. Založba Univerze na Primorskem.
3. Malešević, T. (2013). Nekatera pogosta vprašanja o visokih potencialih mlajšega otroka. V M. Jurišević in P. Gradišek (ur.), *Podpora psihologa učiteljem in vzgojiteljem pri delu z nadarjenimi*. (str. 43-49). Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti.
4. Marjanovič Umek, L. (2013). Individualne razlike v razvoju in učenju predšolskih otrok ali nadarjeni predšolski otroci? V P. Gradišek (ur.), *Spodbudo učno okolje za nadarjene otroke v predšolskem in zgodnje-šolskem obdobju*. (str. 7 - 9). Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti.
5. Renzulli, J. S., Reis, S. M. in Smith, L.H. (1981). The Revolving-Door Model: A New Way of Identifying the Gifted. *Phi Delta Kappan* 62, 648.
https://www.researchgate.net/publication/234596861_The_Revolving-Door_Model_A_New_Way_of_Identifying_the_Gifted#fullTextFileContent
6. Stritar, U. in Sentočnik, S. (2005). *Otrokov portfolio*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
7. Sutherland, M. (2008). *Developing the Gifted and Talented Young Learner*. Sage Publication Inc.
8. Vigotski, L. S. (1983.) Mišljenje i govor. Nolit.

Individualizirani pristopi za podporo učencu z lažjo motnjo v duševnem razvoju v osnovni šoli

Petra Košnik
Zavod RS za šolstvo
petra.kosnik@zrss.si

Povzetek:

Lažje motnje v duševnem razvoju (tudi intelektualni primanjkljaji) so nevrološko pogojene razvojne motnje, ki se pri učencih v primerjavo z vrstniki kažejo v pomembno nižjih intelektualnih sposobnostih in v pomembnih odstopanjih v konceptualnih, socialnih in praktičnih prilagoditvenih spretnostih.

Učenčeve šibke prilagoditvene spretnosti se lahko kažejo na področjih govora in komunikacije, skrbi zase in za lastno varnost, na področju samostojnosti, socialnih spretnosti, učnih in delovnih zmožnosti, funkcionalnih učnih sposobnosti in sposobnosti praktičnih znanj. V pogovoru uporabljajo preprostejši jezik, njihovo presojanje in odzivanje v socialnih okoliščinah je lahko manj zrelo (Kriteriji, 2015). Učenci z lažjo motnjo v duševnem razvoju se soočajo z upočasnjem splošnim kognitivnim razvojem, ki vpliva na razvoj različnih zmožnosti. Njihovi miselni procesi potekajo pretežno na konkretni ravni, zato težje razumejo in uporabljajo abstraktne pojme, simbole.

Nekatere učence z lažjo motnjo v duševnem razvoju postopoma prepoznavamo šele, ko so že vključeni v osnovnošolski vzgojno-izobraževalni program, ko opazimo njihove izrazite težave na področju akademskega učenja in na področju prilagoditvenih spretnosti. Tako lahko šolsko okolje ne more podpreti učenčevega razvoja ter specifičnih vzgojno-izobraževalnih potreb, zaradi česar je razvoj t. i. sekundarnih težav, kot so izrazita nizka samopodoba in čustvene ter vedenjske motnje bolj verjeten oz. pogost. Ključnega pomena je vključitev učenca v ustrezen vzgojno-izobraževalni program, pred tem pa kontinuirano spremljanje njegovega razvoja, z vključitvijo v petstopenjski model pomoči učencem z učnimi težavami (Magajna, idr., 2011).

Udeleženci bodo preko metode vrtiljak na delavnici iskali vrsto podpore, ki jo potrebuje učenec z lažjo motnjo v duševnem razvoju v procesu šolanja (bodisi v procesu odkrivanja težav ali v procesu postopka prešolanja) z vidika opolnomočenja njegove družine, načrtovanja prehodov, pristopov pri poučevanju ter podpore pri socialnem vključevanju in razvijanju samostojnosti. Udeleženci bodo izhajali iz svojih izkušenj in si delili primere dobre prakse, dileme in vprašanja.

Ključni viri:

1. Košnik, P. idr. (2024). Ključni poudarki pri snovanju priporočil za delo z otroki z lažjo motnjo v duševnem razvoju (interno, še neobjavljeno gradivo)
2. Košnik, P., Plavčak, D., Vovk - Ornik, N., Pulec Lah, S., Mohar, M. (2023) Individualizirani program: Priročnik za kakovostno pripravo in evalvacijo individualiziranega programa za otroke s posebnimi potrebami. Zavod RS za šolstvo.
3. Magajna, L., Kavkler, M., Čačinovič Vogrinčič, G., Pečjak, S., Bregar Golobič, K. (2008). Koncept dela: učne težave v osnovni šoli. Zavod RS za šolstvo
4. Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 11/22)
5. Vovk Ornik, N. (ur.). Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami. Zavod RS za šolstvo, 2015 <https://www.zrss.si/pdf/Kriteriji-motenj-otrok-s-posebnimi-potrebami.pdf>

Okrogla miza

Avtonomno, odgovorno in usklajeno načrtovanje in delovanje strokovnega delavca z vidika posodobljenih Programskih smernic svetovalnega dela v vzgoji in izobraževanju in Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023-2033

Vabljeni:

- dr. Stanka Preskar, namestnica direktorja Zavoda RS za šolstvo, članica Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja
- Helena Ocvirk, ravnateljica OŠ Olge Meglič Ptuj, članica fokusne skupine ravnateljev pri branju predloga posodobljenega dokumenta Programske smernice za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih
- mag. Barbara Stožir Curk, svetovalna delavka in pomočnica ravnatelja OŠ Solkan, članica ekspertne skupine za posodobitev Programskih smernic za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih
- mag. Tamara Malešević, pedagoška svetovalka Zavoda RS za šolstvo, članica ekspertne skupine za posodobitev Programskih smernic za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih
- doc. dr. Alenka Polak, predavateljica in raziskovalka, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Okroglo mizo bo vodila: Matejka Lovše, Zavod RS za šolstvo, koordinatorica Področne skupine za svetovalno delo v vrtcih, šolah in dijaških domovih

Kakovost razvoja vzgoje in izobraževanja vključuje profesionalizacijo svetovalnih služb v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Predlog posodobljenih Programskih smernic za svetovalno službo med drugim poudarjajo avtonomno, odgovorno in usklajeno načrtovanje svetovalne službe. Z udeleženci konference se bomo pogovarjali o razvoju svetovalne službe, glede na predloge dokumentov Programske smernice svetovalnega dela v vzgoji in izobraževanju in Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023-2033.

Sekcijske predstavitve: prispevki strok 2. del

Zabavno učenje – uporaba lutke in filma pri učenju socialnih veščin v šoli

mag. Tajana Brajović Palamar
OŠ Tabor Logatec
tajanab@os-tabor.si

Povzetek:

Socialne veščine zajemajo širok nabor veščin, ki vključujejo razumevanje socialnih situacij, upoštevanje konteksta slednjih kot tudi načine reševanja problemskih situacij, ki nastajajo v socialnem kontekstu in odzivanje nanje. Razvoj socialnih veščin je kompleksen in dolgotrajen proces, ki je pod vplivom otrokovih izkušenj. Dobro razvite socialne veščine otrokom pomagajo pri vključenosti v vrstniško skupino in delujejo kot preventivna komponenta duševnega zdravja (APA, 2018). Šola je idealno okolje za učenje in spodbujanje razvoja socialnih veščin. V pričujočem prispevku nameravam predstaviti spodbujanje socialnih veščin z uporabo ročne lutke (po vzoru Webster-Stratton in Reid, 2017) in preventivno delavnico s poudarkom na reševanju problemov, ki sem jo zasnovala za učence od 5. do 9. razreda in vključuje ogled kratkega filma *Za vogalom* (Turk, 2022). Oba načina uporabljam v svoji praksi in sta dobro sprejeta pri učencih.

Ključne besede: socialne veščine, učenje socialnih veščin, vloga šole, ročna lutka, film

Ključni viri:

1. APA (2018). *APA dictionary of psychology*. Dostopno na: <https://dictionary.apa.org/social-competence> (19. 2. 2024).
2. Turk, M. (2022). Film: *Za vogalom*, Bela film.
3. Webster-Stratton, C. in Reid, J. (2017). Teaching Children to Problem-Solve Through Puppet Play Interactions. V: A. A. Drewes in C. E. Schaefer (ur.). *Puppet Play Therapy: A Practical Guidebook (1st Ed.)*, 130-142, New York: Routledge.

Pomen interdisciplinarnega timskega pristopa pri delu z otroci s čustvenimi in vedenjskimi težavami

Marina Makor
Osnovna šola Koper
marina.makor@os-koper.si

Povzetek:

V šolah se vse pogostejše soočamo s čustvenimi in vedenjskimi težavami otrok, ki se kažejo v izrazito neprimernih odzivih na okolje (Kauffman, 1977, v Kobolt, 2011). Ob tem strokovni delavci v šolah pogosto občutimo nemoč, zato je pri načrtovanju ukrepov in pomoči izrednega pomena timsko sodelovanje. Praper (2001) navaja, da interdisciplinirani tim povezuje med seboj več različnih strok na novi ravni spoznanja in ravnanja. Vsak član dokonča svojo nalogo, čemur pa se pridružijo še strokovne ocene in mnenja, prediskutirana v timu, kar spodbuja ustvarjalnost in razvojne spremembe.

V šolskem letu 2021/2022 se je v 6. razredu na šolo prešolal učenec z ADHD, usmerjen kot dolgotrajno bolan otrok ter otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami. Na šoli smo izvajali prilagoditve v skladu z odločbo ter redno načrtovali in evalvirali delo znotraj strokovne skupine, ob nasilnih vedenjih pa ukrepali ter obveščala pristojne institucije (CSD, policijo). Obenem smo zaprosili za pomoč strokovni center ter redno sodelovali s CDZOM. Interdisciplinarno sodelovanje je prispevalo k boljšemu sodelovanju s starši ter zmanjšanju dečkovih neprimernih vedenj. Posvetovanje z zunanjimi institucijami je sedaj le še občasno in namenjeno spremljanju, saj smo tekom preteklega intenzivnega timskega sodelovanja na šoli okrepili sposobnost interveniranja, ukrepanja in razumevanja njegovih težav. Polak (2009) kot pozitivni učinek sodelovanja pedagoških delavcev v timu navaja strokovno rast. Ob predstavitvi primera bom v prispevku izpostavila ključne dogodke in opisala potek timskega sodelovanja ter njegov vpliv na strokovni razvoj.

Ključne besede: čustvene in vedenjske težave, interdisciplinarni pristop, zunanje institucije, strokovna skupina, strokovna rast

Ključni viri:

1. Kobolt, A. (2011). Razumevanje in odzivanje na čustvene in vedenjske težave. *Socialna pedagogika* 15(2), 153–173.
2. Polak, A. (2009). *Timsko delo v vzgoji in izobraževanju*. Modrijan.
3. Praper, P. (2001). Timsko delo in skupinski proces. V J. Mayer (ur.), *Skrivnost ustvarjalnega tima* (str. 28 – 39). Dedalus – Center za razvoj vodilnih osebnosti in skupin.

Praksa Centra Logout: vir pomoči pri prekomerni rabi interneta

Mija Repenšek

LOGOUT – Center pomoči pri prekomerni uporabi interneta

info@logout.si

Povzetek:

Logout je prvi specializirani center pomoči ob različnih tveganih spletnih vedenjih, ustanovljen leta 2011. Naše poslanstvo je izboljšati dobro počutje v digitalnem okolju vseh, zlasti otrok in mladostnikov, z zagotavljanjem zdravljenja, podpore, pomoči, informiranja, izobraževanja in ozaveščanja o uravnoteženi in zdravi uporabi digitalnih medijev in zaslonske tehnologije.

V prispevku predstavljamo programe pomoči našega centra, naše delovanje in izkušnje iz prakse. V programih delujemo glede na potrebe posameznika in jih skladno s tem prilagodimo. Programi so:

- Logout&Restart – v primeru ugotovljene digitalne zasvojenosti;
- Digitalna dieta - ob digitalni preobremenjenosti;
- Logout&SpeakOut! - program pomoči namenjen otrokom žrtvam spletnega nasilja;
- Preventivna pomoč posameznikom in družini / družinska e-pravila - program namenjen informiranju in svetovanju posameznikom ter oblikovanju družinskih dogovorov o uporabi digitalnih tehnologij, ter svetovanje in skupinskih srečanj za starše in mladostnike.

Skupaj z MKZ Rakitna izvajamo tudi program Digitalni detox – tri tedenski program, namenjen mladostnikom starim med 13 in 18 let, ki kažejo znake digitalne zasvojenosti.

Programe bomo predstavili preko primerov obravnav iz naše prakse, ter poudarili pomen šole, vrtcev, staršev in sodelovanja.

Ključne besede: digitalna zasvojenost, problematično spletno vedenje

Supervizija kot podpora pri skrbi zase

Ivana Leko
Vrtec Otona Župančiča Črnomelj
ivana.leko@guest.arnes.si

Povzetek:

Supervizijo doživljam kot podpro pri skrbi zase, saj naj bi vsak strokovnjak imel možnost podpore in predelave lastnih strokovnih in osebnih vprašanja ter dvomov. Moj namen je ozavestiti strokovne delavce o pomenu supervizije, ki je v vzgoji in izobraževanju omenjena v Programskih smernicah za predšolsko vzgojo za svetovalne delavce vrtcev oz. šol v sklopu načela strokovnosti in strokovnega izpopolnjevanja svetovalnega delavca. Supervizijske skupine so ponovno omenjene kot pogoj za kvalitetno opravljanje dela v svetovalni službi, kjer skozi supervizijo preverjamo lastno strokovnost.

Skrb zase predstavlja idejo zasnovano že v grški kulturi, ki se je skozi čas preoblikovala v »kulturo samega sebe«. Skrb zase je namenjena spreminjanju, iskanju prave poti, ki zahteva celo vrsto opravil, ki nas vodijo k novim spoznanjem. Možina (2020) izpostavi Foucaultovo videnje, da skrb zase ni vaja za samoto, ampak je skupnostna praksa. Praksa, ki traja celo življenje. S tem se skrb zase prenese tudi na odgovornost širšega družbenega okolja in ne le na posameznika.

Petra Videmšek (2021) je oblikovala matrico skrbi zase, ki je razdeljena na tri ravni. Sestavljajo jo osebna (mikroraven), skupinska (mezoraven) in organizacijska (makroraven). Vse tri ravni so med seboj spiralno povezane. Center predstavlja strokovna delavka, katera ne deluje sama, ampak je vpeta v odnose z drugimi, zato imajo pomembno mesto na mezoravni odnosi z drugimi, ki strokovni delavki pomagajo pri udejanjanju načela skrbi zase. Temelj za udejanjanje načela skrbi zase predstavlja organizacija v kateri strokovna delavka deluje. S tem ima organizacija vmesni vpliv pri uresničevanju načela skrbi zase.

Ključne besede: supervizija, skrb zase, matrica skrbi zase

Ključni viri:

1. Foucault, M. (1993, po Možina, 2020)). Zgodovina seksualnosti 3, Skrb zase. Ljubljana: ŠKUC.
2. Možina, M. (2020). Skrb zase: od antike do danes (Video). 13. 10. Pridobljeno 26. 9. 2022 s http://videlectures.net/pozitivnapsihologija_mozina_skrb_za_se/
3. Videmšek, P. (2021). Supervizija v socialnem delu: Učenje na podlagi dobrih izkušenj. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Supervizija kot možnost osebne in poklicne rasti

Silvia Prelog
Osnovna šola Toneta Čufarja Maribor
silvia.prelog@cufar.si

Nika Robnik
Prva gimnazija Maribor
nika.robnik@prva-gimnazija.org

Povzetek:

Šolski svetovalni delavci smo pri delu pogosto soočeni z raznolikimi in težkimi situacijami, ki nimajo enostavne ali enoznačne rešitve. Rezultati raziskav kažejo, da pri delu pogosto ne dobimo ustrezne podpore, kar se lahko odraža v povečanem doživljanju stresa na delovnem mestu. Eden izmed protektivnih faktorjev je vsekakor možnost obiskovanja supervizije. Zanimivo pa je dejstvo, da imajo svetovalni delavci kljub zavedanju pomena le-te, zelo malo dejanskih izkušenj z obiskovanjem supervizije (Kovačič idr., 2019).

Namen prispevka je predstaviti pomen in vlogo supervizije pri delu šolskih svetovalcev, hkrati pa tudi predstaviti primer dobre prakse. Na Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše se je oblikovala supervizijska skupina, ki je delovala od septembra do januarja. V skupino nas je bilo vključenih 6 supervizantk različnih profilov (svetovalni delavki, izvajalka dodatne strokovne pomoči, učiteljica predmetnega pouka, učiteljica razrednega pouka, pomočnica ravnatelja). Srečevale smo se ob ponedeljkih, vsakih 14 dni. V prispevku se bova osredotočili na predstavitev razvojno-edukativne supervizije, prirejene za pedagoške delavce (Žorga, 2002), na predstavitev načina in metod dela (Kobolt, 2004) ter na predstavitev najine izkušnje obiskovanja supervizije. Iz evalvacije, ki je potekala na zadnjem srečanju, je razvidno, da je supervizija vsaki udeleženci doprinesla veliko pozitivnih učinkov tako na osebnem kot na poklicnem nivoju.

Ključne besede: razvojno-edukativna supervizija, poklicni in osebni razvoj, svetovalno delo, skrb zase

Ključni viri:

1. Kobolt, A. (2004). Metode in tehnike supervizije. Ljubljana: Pedagoška fakulteta
2. Kovač, J., Radovanović, L. in Javornik Krečič, M. (2019). Vključevanje šolskih svetovalnih delavcev v različne oblike supervizije. *Pedagoška obzorja*, 35, 72-86.
3. Žorga, S. (2002). Modeli in oblike supervizije. Ljubljana: Pedagoška fakulteta

Supervizijska skupina kot prostor profesionalnega razvoja svetovalnih delavcev

Sonja Beznik
Dijaški dom Poljane
sonja.beznik@ddpoljane.si

Povzetek:

Za strokovno delo je potreben kontinuiran profesionalni razvoj in prav supervizija je lahko ena izmed metod izobraževanja, ki prispeva h kvalitetnejšemu opravljanju poklica ter nudi prostor za obravnavanje dilem, deljenje izkušenj in iskanje rešitev.

Strokovni delavci, ki delamo z otroki in mladostniki, se pogosto srečujemo z zelo različnimi izzivi, ki lahko predstavljajo profesionalno ter čustveno zelo zahtevne situacije.

Nujnost vključenosti v supervizijski proces se počasi seli tudi na področje vzgoje in izobraževanja, vendar je še vedno premalo poskrbljeno za vključenost strokovnih delavcev v kakršnokoli obliko supervizijskega procesa. Prav zaradi nepokritosti tega področja, se v prispevku osredotočam na pomen in funkcije supervizije v vzgoji in izobraževanju, na dogajanje v procesu, na pomembnost prostovoljne vključitve, ter na sestavo skupine ter izbor supervizorja. Kot primer dobre prakse v nadaljevanju predstavim tudi povezovanje skupine svetovalnih delavcev dijaških domov, ki se je iz supervizijske skupine razvila v zelo povezano skupino svetovalnih delavcev dijaških domov. Povezanost v supervizijskem procesu se je nadaljevala v povezanost izven tega procesa v smislu sodelovanja in povezovanja v različnih segmentih našega dela.

Koboltova (1992) poudarja, da je supervizija potrebna v vseh poklicih, kjer je odnos bistvena delovna prвина. Glede na kompleksnost situacij, v katerih se znajde strokovnjak, lahko supervizija nudi podporo ter prispeva k uspešnejšemu in kvalitetnejšemu delu, kar je nenazadnje tudi moralna in strokovna obveza vsakega strokovnega delavca.

Ključne besede: supervizija, skupinska supervizija, profesionalni razvoj, svetovalni delavec

Ključni viri:

1. Kobolt A. (1992). Supervizija - modeli spremljanja in pridobivanja izkušenj v času študija in poklicnega dela. Pedagoška fakulteta, Ljubljana, str. 120-123.
2. Žorga, S. (1997). Oprte dileme ob izvajanju profesionalne supervizije. Socialno delo letnik 36, številka 1, str. 13-21.
3. Žorga, S. (1994). Model supervizije na področju pedagoških dejavnosti. Psihološka obzorja, Ljubljana, letnik 3, številka 3/4, str. 157-169.

Kaj imajo skupnega posodobljene smernice svetovalnega dela, dobri nameni in dijaški dom?

mag. Samo Lesar
Dijaški dom Bežigrad
samo.lesar@ddb.si

Povzetek:

V prispevku bodo predstavljene dejavnosti, ki jih v okviru posodobljenih smernic svetovalnega dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ) izvaja svetovalna služba v dijaškem domu. Podrobno bodo opisane konkretne naloge na področju ustvarjanja varnega, spodbudnega in vključujočega okolja, vzgojno-izobraževalnih prehodov ter razvoja vzgojno-izobraževalnega zavoda. Naloge svetovalnega delavca bodo predstavljene skozi različne ravni svetovalnega dela. Posebna pozornost bo namenjena dejavnostim, ki so specifične za delo svetovalne službe v dijaškem domu, kot so vpisni postopki, ki služijo kot osnova za razvrščanje dijakov po sobah in vzgojnih skupinah. Zelo pomembna konkretna naloga je tudi posvetovalno delo s strokovnimi kolegi, ki svetovalnemu delavcu omogoča vzpostavljjanje in vzdrževanje neprestano razvijajoče se mreže podatkov o dijakih, o vzdušju, sodelovanju... Predstavljene bodo nekatere za dijaški dom specifične oblike in vsebine sodelovanja med dijaki, strokovnimi in tehničnimi delavci. Pomemben del razvoja VIZ predstavlja tudi organizacija supervizije, v kateri neprekinjeno sodelujemo že od leta 1998. Sodelovanje večine strokovnih delavcev na supervizijah predstavlja eno najpomembnejših temeljev zdravega in učinkovitega sodelovanja, ki ga bom predstavil od začetkov izvajanja do danes.

Ključne besede: svetovalno delo, dijaški dom, prenovljene smernice svetovalnega dela, supervizija

Ključni viri:

1. dr. Brigita Rupar in drugi (2023): PREDLOG Programskih smernic svetovalnega dela v vzgojno izobraževalnih zavodih (nelektorirano gradivo): Zavod Republike Slovenije za šolstvo
2. Kobolt, A. (2006). Supervizija skozi prizmo razvoja. V A. Kobolt, & S. Žorga (ur.), Supervizija: proces razvoja in učenja v poklicu. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Inkluzivna naravnost poklicnih in strokovnih šol v Sloveniji skozi prizmo pravičnosti

dr. Katja Jeznik, Nina Kristl
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
katja.jeznik@ff.uni-lj.si; nina.kristl@ff.uni-lj.si

Barbara Bauman, Simona Knavs
Center RS za poklicno izobraževanje
barbara.bauman@cpi.si; simona.knavs@cpi.si

Povzetek :

V srednje poklicne in strokovne šole se vpisuje raznolika populacija mladih. Med dijaki nižjega poklicnega izobraževanja je 24,9 % dijakov s posebnimi potrebami, med dijaki srednjega poklicnega izobraževanja 19,6 %, med dijaki srednjega strokovnega izobraževanja pa 9,9 %. Le 4,9 % je dijakov s posebnimi potrebami med gimnazijci. Podatki o drugih osebnih okoliščinah dijakov so pomanjkljivi. V letu 2022 bi naj bilo med dijaki 6,5 % dijakov priseljencev. Raziskave potrjujejo, da je nizek SES pomemben dejavnik izobraževalnega poteka mladih (Cankar in Zupanc, 2020; PISA, 2022). Da bi bili ukrepi, ki podpirajo inkluzivno naravnost šol, čim bolj pravični, je pomembno, da upoštevajo razumevanje inkluzije z vidika različnih deležnikov. Raziskavo *Inkluzija v poklicnem in strokovnem izobraževanju* v organizaciji Centra RS za poklicno izobraževanje smo izvedli v dveh fazah. Prvi sklop podatkov je bil zbran spomladi 2022 z anketiranjem učiteljev (n = 354), ravnateljev (n = 44) in šolskih svetovalnih delavcev (n = 29). Ocena stanja inkluzivnosti srednjih poklicnih in strokovnih šol s perspektive dijakov (n = 3.098) pa je bila izvedena spomladi 2023. Pri oblikovanju vprašalnikov o inkluzivni naravnosti šol (na voljo je tudi pripomoček za samoevalvacijo šol) smo izhajali na eni strani iz indeksa inkluzije (Booth in Ainscow, 2002), ki inkluzijo opredeli na treh ravneh (politika, kultura in praksa) in na drugi strani iz štirih dimenzij pravičnosti (Frazer idr., 2004; Lynch, 2009 in Lesar, 2019). Analiza odgovorov šolskih svetovalnih delavcev je pokazala, da so ti v primerjavi z učitelji in ravnatelji v svojih ocenah nekoliko bolj kritični (Jeznik idr., 2022, str. 76). V prihodnje bi bilo smiselno okrepiti priznanje in zastopanost kot tisti dimenziji pravičnosti, ki sta na šolah še udejanjeni v manjši. K temu gotovo prispeva stalno razvijanje razumevanja inkluzivnosti strokovnih delavcev in aktivna vključitev v oblikovanje ukrepov teh, ki so jim ukrepi tudi namenjeni.

Ključne besede: inkluzija, poklicne in strokovne šole, šolski svetovalni delavci

Ključni viri:

1. Cankar, G., & Zupanc, D. (2020). Pravične možnosti izobraževanja v Sloveniji. Ljubljana: Državni izpitni center. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-43R4C9F3/6892ca8e-bdca-4808-9e0b-241547d9eeb3/PDF>
2. Jeznik K. idr. (2022). Inkluzija v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje. https://cpi.si/wp-content/uploads/2023/10/Porocilo_Inkluzija-v-PSI_2022_popravek.pdf
3. Lesar, I. (2019). Izzivi pedagogike pri vpeljevanju inkluzivnosti v šolski sistem. *Sodobna Pedagogika*, 70 = 136(1), 50–69. https://www.sodobna-pedagogika.net/clanki/01-2019_izzivi-pedagogike-pri-vpeljevanju-inkluzivnosti-v-solski-sistem/

Kako lahko poskrbiš zase, ko skrbiš za druge?

Tjaša Brus Pičman
Osnovna šola Bistrica
tjasa.brus@os-bistrica.si

Povzetek:

Šolski svetovalni delavci so zaradi narave svojega dela pogosto v stresu, ta pa se lahko sčasoma ob neustreznem spoprijemanju z njim razvije tudi v poklicno izgorelost (Kovač in Javornik Krečič, 2014). Raziskava (Gvozdić, 2020) med slovenskimi šolskimi svetovalnimi delavci kaže, da delovne obremenitve pozitivno korelirajo s stresom in izgorelostjo, pri čemer so obremenitve predvsem delovne naloge, ki niso neposredno povezane s svetovalno vlogo, in kvantitativna preobremenitev.

Stresu se pogosto ne moremo izogniti, lahko pa ga zmanjšamo oziroma se naučimo, kako se soočiti z njim. Dandanes je namreč na voljo mnogo načinov, s katerimi si lahko pomagamo pri doživljanju stresa. Določenih dejavnikov ne moremo nadzorovati, zagotovo pa si lahko pomagamo z: intervizijo, supervizijo, povezovanjem v aktivu, sodelovanjem z vodstvom, ukvarjanjem s športom, jogo, omejevanjem časa, ki ga namenimo službenim obveznostim, druženjem in podobno. V zgoraj omenjeni raziskavi (Gvozdić, 2020) se je namreč izkazalo, da se zaznani delovni viri, avtonomija, opora nadrejenih in sodelavcev s stresom in izgorelostjo negativno povezujejo. Poleg vsega naštetega pa se lahko poslužimo tehnik sproščanja, ki imajo dokazane vplive na zmanjševanje stresa (»Učinkovite tehnike sproščanja«, b. d.). Te tehnike so med drugim dihalne vaje, postopno mišično sproščanje, meditacija, vizualizacija, avtogeni trening... Tehnike si bomo ogledali in kakšno tudi praktično preizkusili.

Namen prispevka je predstaviti čim več načinov, kako si z obvladovanjem stresa lahko pomagamo sami.

Ključne besede: tehnike sproščanja, skrb zase, izgorelost

Ključni viri:

1. Gvozdić, R. (2020), *Stres in izgorelost pri šolskih svetovalnih delavcih: vloga delovnih zahtev in supervizije* [Magistrsko delo, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta]. DKUM. <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=76873>
2. Kovač, J. in Javornik Krečič, M. (2014). Poklicna izgorelost pri šolskih svetovalnih delavcih v osnovni šoli. *Revija za elementarno izobraževanje*, 7(3), 89-104.
3. *Učinkovite tehnike sproščanja* (b. d.). Nacionalni program duševnega zdravja. <https://www.zadusevnozdravje.si/pomagam-sebi/nasveti-za-boljse-pocutje/ucinkovite-tehnike-sproscanja/>

Profesionalni razvoj psihologa, svetovalnega delavca v odnosu z razvojem vzgojno-izobraževalne ustanove

mag. Barbara Stožir Curk
Osnovna šola Solkan
barbarasc@sola-solkan.si

Povzetek:

Aktualne Programske smernice (1999) in osnutek Programskih smernic svetovalnega dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih (2023) skozi načela strokovnosti, strokovne avtonomije in odgovornosti, sodelovanja, interdisciplinarnosti in timskega dela postavljajo okvir za profesionalno delovanje psihologa – svetovalnega delavca na treh ravneh delovanja v VI zavodu. Psiholog – svetovalni delavec delovanje na ravni VI zavoda, na ravni skupine/oddelka in na ravni posameznika in zanj) ter pri tem sodeluje z vodstvom VI zavoda, učitelji, starši in zunanjimi institucijami. V prispevku želimo osvetliti načela, ki jih je mogoče strokovno in etično uresničevati skozi skrb za krepitev lastne poklicne identitete in načrtovani profesionalni razvoj psihologa, svetovalnega delavca. Razvoj psihologa – svetovalnega delavca mora temeljiti na krepitvi strokovnih znanj in kompetenc, na ozaveščanju etičnosti delovanja, sledenju standardom kakovosti in nenehni refleksiji, ki naj vključuje tudi vprašanja strokovne kompetentnosti za naloge in izzive delovanja. Predstavimo, da se vsa ta strokovna prizadevanja za profesionalnost psihologa odražajo tudi v sodelovalnem odnosu, v katerega psiholog, svetovalni delavec, vstopa na področju razvoja VI zavoda, ki ga razumemo kot najširše razvojno-preventivno delovanje svetovalne službe. To pokažemo na primeru delovanja psihologa, svetovalnega delavca v osnovni šoli.

Ključne besede: načela svetovalnega dela, profesionalni razvoja psihologa, kompetence, etično delovanje, razvoj VI zavoda

Ključni viri:

1. Čačinovič Vogrinčič, G., Golobič Bregar, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič, J., Niklanović, S. in Šmuk, B. (1999). *Programske smernice svetovalne službe v osnovni šoli*. Zavoda RS za šolstvo. Ljubljana.
2. Rupar, B., Gazvoda, Z., Gregorčič Mrvar, P., Hacin Beyazoglu, K., Jenko, N., Kodele, T., Koderman, M., Križan Lipnik, A., ... Košir, K. (2023). *Predlog programskih smernic svetovalnega dela v vzgojno izobraževalnih zavodih (nelektorirano besedilo)*. Zavod RS za šolstvo. Ljubljana.

Potrebe po psihosocialni pomoči v času študija – psihosocialna svetovalnica za študente in študentke Univerze v Ljubljani

dr. Tomaž Vec

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

tomaz.vec@pef.uni-lj.si

Povzetek:

Psihosocialno svetovanje študentom_kam je v svetu že uveljavljena praksa, medtem ko je pri nas, ob siceršnji zelo dobri podpori osnovnošolcem in srednješolcem (v šolskih svetovalnih službah), bilo to do sedaj le redko in v majhnem obsegu. V prispevku bom predstavil naraščajoče stiske študentk in študentov in iz njih izhajajoče potrebe po duševnem zdravju, ki so pripeljale do razvoja psihosocialne svetovalnice na Univerzi v Ljubljani. Namen svetovalnice ni le v strokovnem predelovanju različnih študijskih, osebnih, družinskih, partnerskih ipd. težav, temveč nudi tudi varno zavetje za kakršenkoli razgovor, t.i. skupni razmislek o katerikoli življenjski temi. Varno okolje svetovalnice zagotavljamo z snovnimi koncepti: prostovoljnosti, hitre dostopnosti, zagotavljanjem anonimnosti, diskretnosti in zaupnosti, ter zagotavljanjem strokovne usposobljenosti vseh svetovalcev in svetovalk. Kritično se bomo ozrli na načela delovanja, na razmejitve psihosocialnega svetovanja v razmerju s (psiho)terapijo, informiranjem in nasvetovanjem ter na najpogostejše obravnavane teme – tako tiste »vstopne«, s katerimi se študentje_ke na začetku oglasijo v svetovalnici, kot tiste, ki jih naslavlja nekoliko kasneje in so običajno v ozadju drugih, ponujenih simptomov. Ob osvetljevanju pomena skrbi za duševno zdravje bomo nekoliko osvetlili tudi, katere skupine študentov so posebej ranljive in, katere so bile specifične delovanja v času epidemije.

Ključne besede: študentje in študentke, psihosocialno svetovanje, duševne stiske, podpora, skrb za duševno zdravje

Kako etika in integriteta vplivata na skrb zase pri svetovalnem delavcu?

Nataša Koprivnik
Osnovna šola Loče
natasa.koprivnik@osloce.net

Povzetek:

Etika in integriteta vplivata na skrb zase pri svetovalnem delavcu na treh ravneh. Na prvi, osebni ravni svetovalni delavec skrbi za svoje fizično, čustveno in duhovno dobro počutje z upoštevanjem svojih vrednot, s samorefleksijo ter njihovim ozaveščanjem. V svojem delu vidi smisel in poslanstvo. Stalni strokovni in profesionalni razvoj mu omogočata mreženje, razvoj podpornega okolja in jasno razmejitev med službenim ter osebnim življenjem, ki jo zmore večino časa upoštevati. Na drugi ravni, v odnosu do svetovanca, naj bi bila vodilo Temeljna načela, ki so zapisana v programskih smernicah za šolsko svetovalno delo. Svetovalni proces vodi empatično, zaupno, pošteno, sprejema različnost in se zaveda mej svojih kompetenc. Na tretji ravni, v odnosu do drugih deležnikov, ki so posredno ali naknadno vključeni v svetovalni proces, se zaveda zavezanosti in upoštevanje strokovnih standardov, svoje odgovornosti, kompetentnosti in svojih meja. Njihovo vključevanje čuti kot podporo pri uresničevanju ciljev, ki so najboljši za svetovanca. Pri opravljanju svetovalnega dela mu etika in integriteta ne predstavljata dodatne obremenitve, temveč okvir, znotraj katerega lahko poskrbi zase.

Ključne besede: skrb zase, etika, integriteta

Ključni viri:

1. Čačinovič Vogrinčič, Gabi et. al. (2008). Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli. 1. natis. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana.
2. Dražič, Maja (2013). Odnos etike in supervizije. Šolsko svetovalno delo, letnik 17, številka 1/2, str. 79-84. URN:NBN:SI:DOC-VMYSQLLF from <http://www.dlib.si>, pridobljeno: 26. 2. 2024.
3. Dragoš, Srečo (1996). Profesionalne etike pri delu z ljudmi, letnik 35, številka 1. URN:NBN:SI:DOC-E8KI65Y3 from <http://www.dlib.si>, pridobljeno: 26. 2. 2024.

Zagotavljanje dobrobiti otrok skozi pristop razvojno-preventivnega programa svetovalne službe v Vrtcu Mavrica Brežice

Sonja Bobek Simončič

Vrtec Mavrica Brežice

sonja.bobek.s@v-mavrica.si

Povzetek:

Marjanovič Umek (2021) opiše izvajanje osnovne naloge svetovalnega dela v najširšem smislu kot pomemben prispevek k izboljšanju in vzdrževanju visoke kakovosti predšolske vzgoje, kjer se svetovalni delavci neprestano odzivamo na razvoj, spremembe ter posebnosti v vrtcih in širši skupnosti. Čačinovič Vogrinčič (2008) v Smernicah svetovalne službe opredeli naloge svetovalne službe tudi v podporo vsem udeležencem pri uresničevanju osnovnega cilja ter sodelovanju pri zagotavljanju, vzpostavljanju in vzdrževanju pogojev za optimalni razvoj vseh otrok v vrtcu. Opredeli tri osnovne vrste dejavnosti: dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije, ki se medsebojno prepletajo.

Ob upoštevanju načel svetovalne službe je naloga svetovalnega delavca zagotoviti prostor za vse udeležence tako, da imajo možnost pridobiti pomoč ter sodelovati in mobilizirati svoje strokovne in človeške moči za pomoč in podporo otroku (Doles, 2009). Zato je nujno v to prakso dejavnosti pomoči, kot odziv na zaznane potrebe vseh udeležencev (Čačinovič Vogrinčič, 2008), vključiti vse strokovne delavce. Tako se uresničuje opolnomočenje vseh strokovnih delavcev, ki so z otroki v neposrednem stiku večino časa njihovega bivanja v vrtcu.

Na podlagi refleksije lastne prakse, ki izhaja iz teoretičnih osnov in uvajanja različnih praktičnih pristopov, ustreznost prakse potrjuje tudi predlog novih programskih smernic. V njih avtorji opredelijo, da je za doseganje ciljev delovanja in v dobrobit otrok nujno potrebno povezovanje in prepletanje vseh treh vrst vrstami dejavnosti: z razvojnimi in preventivnimi dejavnostmi ter dejavnostmi pomoči (Rupar in dr., 2024).

Na podlagi opisanih izhodišč bo v prispevku predstavljen primer dobre prakse, ki jo svetovana služba izvaja v Vrtcu Mavrica Brežice.

Ključne besede: predšolska vzgoja, otrok, svetovalna služba

Ključni viri:

1. Čačinovič Vogrinčič, G. in drugi. (2008). Programske smernice, svetovalno delo v vrtcu. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo.
2. Umek Marjanovič, L. (2021). Svetovalno delo v vrtcu kot podpora ustvarjanju čustveno varnega, socialno vključujočega in spoznavno spodbudnega okolja za otroke. Šolsko svetovano delo, (številka 3). Zavod RS za šolstvo.
3. Rupar, B. in drugi. (2024). Programske smernice svetovalnega dela – predlog. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.

Varno in spodbudno učno okolje se začne v zbornici

Simona Kerševan
Osnovna šola Solkan
simonak@sola-solkan.si

Povzetek:

V šoli si prizadevamo ustvarjati okolje, kjer bi se učenci optimalno razvijali ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo (Čačinovič Vogrinčič, G. idr, 2019). V času, ko so zmeraj bolj v ospredju individualizem, egoizem, nestrpnosti in razlikovanja, predstavlja to v šolah kar velik izziv. Ugotavljamo, da tradicionalni pristopi pri vzgojno-izobraževalnem delu niso dovolj. Učenci so za učenje bolj motivirani in se učinkoviteje učijo, če se v šoli dobro počutijo. Dobro počutje pomeni čustveno angažiranost ter kakovostne odnose med učenci in učitelji, kar posledično vpliva na dobro socialno klimo (Rutar Ilc, 2018). V šolah poskušamo ustvariti okolje, v katerem bi se učenci počutili sprejete in vključene, da bi lahko razvijali svoje potenciale (Grah, J. idr., 2017). Predpogoj za varno in spodbudno učno okolje je, da se tudi vsi zaposleni, od strokovnih delavcev do tehničnega osebja na šoli počutijo varno in sprejeto.

Naša šola se je vključila v razvojno nalogo Varno in spodbudno učno okolje. Šolski razvojni tim si je za izhodišče zadal, da najprej začnemo ustvarjati varno in spodbudno okolje med vsemi zaposlenimi.

V prispevku želim poudariti pomen vzpodbudnega učnega okolja in kako smo si ga na naši šoli zastavili v zbornici. Zavedamo se, da so pred nami veliki izzivi, ki se jih veselimo.

Ključne besede: šolska kultura in klima, vključujoča šola, varno in spodbudno učno okolje

Ključni viri:

1. Čačinovič Vogrinčič, G. in drugi. (2019). *Programske smernice svetovalna služba*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
2. Grah, Jana in drugi (2017). *Vključujoča šola*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
3. Rutar Ilc, Zora (2018). *V šoli smo zato, da se učimo in da se imamo fajn*. Delo. Sobotna priloga. <https://old.delo.si/sobotna/v-soli-smo-zato-da-se-ucimo-in-da-se-imamo-fajn.html>

Varno in spodbudno učno okolje kot prioriteta naloge šole in vrtca

Maja Martinuzzi, Katja Perko

Osnovna šola Sv. Jurij ob Ščavnici

maja.martinuzzi@guest.arnes.si; katja.perko1@guest.arnes.si

Povzetek:

Namen prispevka je prikazati primer implementacije šolske strategije varnega in spodbudnega učnega okolja v vrtcu in šoli kot enega ključnih zaščitnih pristopov na področju dobrega počutja vseh deležnikov. Kot zaposleni v svetovalni službi sva iz leta v leto opažali naraščanje deleža otrok in učencev, ki so izkazovali splošno nezainteresiranost, apatičnost, težave s spoprijemanjem s stresnimi situacijami, težave na odnosni ravni ter povečevanje deleža otrok z resnejšimi težavami na področju duševnega zdravja. Iskali sva načine, kako sistematično pristopiti k iskanju rešitev na ravni celotnega zavoda. Skupaj z vrtcem smo tako pristopili k razvojni nalogi Varno in spodbudno učno okolje (VSUO). Oblikovali smo skupni ožji tim vrtca in šole, ki smo ga sestavljali ravnatelj, pomočnici ravnatelja šole in vrtca, svetovalni delavki šole in vrtca, učitelj, ki izvaja razširjen program osnovne šole (RAP) in učiteljica razrednega pouka. Sledilo je triletno obdobje izobraževanj, delavnic, preizkušanja aktivnosti z učenci/otroki, prenosa znanja na preostali kolektiv, ugotavljanja potreb, načrtovanja aktivnosti in sistematičnega izvajanja le-teh v vrtcu in šoli. V prispevku želiva na podlagi primerov izpeljanih dejavnosti v našem vrtcu in šoli prikazati različne priložnosti za sistematično vpeljevanje aktivnosti s področja socialnega in čustvenega opismenjevanja v vrtčevskem in šolskem prostoru. Oblikovanje strategije za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja na ravni celotnega zavoda je zahtevalo sodelovanje celotnega kolektiva pri ugotavljanju potreb naših otrok/učencev kot tudi načrtovanje aktivnosti na način, da se bodo le-te čim bolj kontinuirano izvajale skozi celotno šolsko leto s strani vseh učiteljev in da jih bodo deležni vsi učenci. V kolektivu smo predvsem ozavestili in uvideli nujno potrebo po posvečanju posebne pozornosti socialnemu in čustvenemu opismenjevanju otrok in učencev ter po aktivnemu prispevanju vsakega od nas na poti k želenim ciljem. Ker doseganje dolgoročnih sprememb terja čas, ostaja zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja še naprej prioriteta naloga oziroma področje šole in vrtca.

Ključne besede: varno in spodbudno učno okolje, strategija vrtca in šole, prioriteta področje

Ključni viri:

1. Rupnik Vec T., Žarkovič Adlešič B., Rutar Ilc Z., Bizjak C., Schollaert R., Sentočnik S., Rupar B., Pušnik M. (2019). *Vpeljevanje sprememb v šole: Priročnik za šolske razvojne time*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
2. Rutar Ilc Z., Rogič Ožek S., Gramc J. (2017). *Vključujoča šola (4. zvezek): Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Delavnice – 2. izvedba

Infografike: podpora učencem v stiski

Julija Pelc

HERUKA, psihološke storitve in izobraževanje, Julija Pelc s.p.

julija.pelc@gmail.com

Povzetek:

V celotnem obdobju odraščanja imamo strokovni delavci možnost, priložnost in odgovornost, da smo učencem sopotniki na poti številnih sprememb in osamosvajanja. Skrb za njihovo duševno zdravje je ena od naših skupnih prednostnih nalog. Usmerjeno krepimo pozitiven odnos do sebe in drugih, pozitivno vrednotenje sebe, učinkovito spoprijemanje s stresom ter zmožnost stika s čustvi in mišljenjem ter vplivanja na njih. Učenci, skupaj z njimi pa tudi strokovni delavci in starši, se lahko v nekem obdobju spopadajo s številnimi izzivi in stiskami, ki presegajo njihovo zmožnost, da bi jih lahko obvladali sami. Zato je ključno, da strokovni delavci njihove stiske pravočasno opazimo, jih prepoznamo ter jim stopimo nasproti, da o njih spregovorijo. V ta namen smo v podporo učiteljem in drugim strokovnim delavcem šol pripravili gradivo v obliki infografik z naslovom Podpora učencem v stiski. V njem lahko med drugim najdete usmeritve tudi za ukrepanje in opis posebnih znakov in simptomov, ki so značilni na primer za anksioznost, depresivnost, težave na področju prehranjevanja in motnje hranjenja, za stiske v primerih izgub in žalovanja, psihosomatske bolezni, samomorilne misli, samopoškodbeno vedenje, itd. Vključuje usmeritve za ravnanje, tudi v primeru naravnih in drugih nesrečah ter pomenu odgovorne skrb zase, itd. Odrasli, ki se srečujemo z učenci, se lahko odzovemo s pogovorom z učencem, s starši, sodelavci, z zunanjimi strokovnjaki. Naš strah ne sme postati ovira, da bi (za)molčali. Podpora učencem je skupna naloga, svetovalni delavci ste eden od pomembnih členov v verigi moči in pomoči tudi učiteljem, da zavzamejo dejavno vlogo opore učencem v stiski.

Ključne besede: stiska, skrb za duševno zdravje, podpora učiteljem in učencem

Ključni viri:

1. Varno in spodbudno učno okolje. (2023). Podpora učencem v stiski. Zbirka gradiv. Dosegljivo: <https://www.zrss.si/stiki-s-prakso/aktualno/varno-spodbudno-ucno-okolje/>
2. Lavrič, A., Štirn, M. (2015). Psihosocialna pomoč po nesrečah in drugih kriznih dogodkih. Dosegljivo: http://www.sos112.si/slo/tdocs/prirocnik_psihosocialna_pomoc.pdf, dne, 17. 3. 2024
3. Erjavec, A., Gregorič Kumperščak, H., Konec Juričič, K., Lekić, K., Malešević, M., Podlogar, T., Poštuvan, V., Roškar, S., Tekavčič Grad, O., Zavasnik, A..(2021). Ko se zgodi samomor v šoli. Smernice za postvencijo v šoli. Dosegljivo: https://nijz.si/wp-content/uploads/2022/07/smernice_ko-se-zgodi-samomor_e-publikacija.pdf, dne, 17. 3. 2024

**Aktivna vloga svetovalnega delavca na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda
– izvedba delavnice za strokovne delavce**

Marija Mohar
Osnovna šola Gradec
marija.mohar@osgradec.si

Povzetek:

Razvojno delovanje šolske svetovalne službe v VIZ je temeljni premik pri prenovi programskih smernic za delo svetovalnih delavcev. Pri tem usmerja izhodišče svetovalnega dela na tri različne ravni, med katerimi je prva razvoj VI ustanove in profesionalni razvoj. Svetovalno delo, namreč, v VIZ ustanovah ni mišljeno le kot svetovanje otrokom in mladostnikom kot neposredna pomoč na različnih področjih razvoja in učenja, čeprav ta dejavnost prevladuje v praksi svetovalnih delavcev.

V tokratnem delavniškem prispevku se bomo dotaknili priložnosti svetovalnega delavca pri delovanju na področju razvoja VI ustanove in vplivu na profesionalni razvoj strokovnih delavcev. Pomembna vloga svetovalne službe je namreč ravno v tem, da prepozna znake časa, potrebe deležnikov in poskuša z lastno aktivno vlogo podpreti strokovne sodelavce, jih opolnomočiti z vsebinami, znanjem in izkušnjami. S tem pa prispevati k vpeljevanju in delovanju preventivnih, razvojno usmerjenih vsebin, ki lahko opolnomočijo delovanje vseh deležnikov.

Ključne besede: svetovalno delo, preventiva, VIZ ustanova, prenova smernic svetovalnega dela, strokovni delavci

Intervizija kot prostor razvoja pedagoškega strokovnjaka

dr. Brigita Rupar
brigita.rupar1@gmail.com

Povzetek:

V prispevku bom predstavila intervizijo kot učinkovito metodo učenja strokovnih delavcev v pedagoških poklicih. Intervizija je oblika vrstniške supervizije pri kateri strokovnjaki s podobno stopnjo strokovne usposobljenosti preučujejo in reflektirajo lastne poklicne izkušnje. Intervizija tako omogoča posamezniku, da je vključen v stalen učni proces skozi vso poklicno dobo. Nizozemski supervizor Hank Hanekamp (1994, v Kobolt in Žorga, 1999) izpostavlja, da je intervizija učinkovitejša od drugih metod učenja kadar se želimo učiti o profesionalnem odnosu, delovnih izkušnjah in svojem načinu opravljanja dela. Vloga supervizorja ni stalna, izmenično jo prevzemajo vsi člani skupine. Skozi proces sistematične razčlenbe posameznih dogodkov in podoživljanja čustev ob tem, se udeleženci učijo reflektiranja svojih izkušenj, spoznavajo načine ravnanja in reagiranja kolegov v različnih situacijah in odnosih z učenci ter drugimi pedagoškimi delavci. Intervizija poteka v skupini od pet do sedem članov, srečanja so redna in vnaprej določena z datumi, vlogami in vsebino. Pogostost srečanj je odvisna od delovnih obveznosti članov, priporočeno je, da potekajo najmanj uro in pol na dva ali tri tedne.

Na začetku izvajanja bom predstavila teoretske osnove in temeljne značilnosti intervizije in supervizije, potek in nekaj metod dela. Udeleženci bodo imeli možnost izmenjati izkušnje s tovrstnim izobraževanjem in preizkusiti eno od intervizijskih metod.

Ključne besede: intervizija, supervizija, učenje, strokovni razvoj

Ključni viri:

1. Kobolt, A., Žorga, S. (1999). Delovne oblike supervizijskega procesa. V: Kobolt, A., Žorga, S.(ur). Supervizija. Proces razvoja in učenja v poklicu. Univerza v Ljubljani. Pedagoška fakulteta, 159 – 185.
2. Žorga, S. (1999) Intervizija oziroma vrstniška supervizija. V: Žorga, S., Kobolt, A. (ur.) Supervizija, proces razvoja in učenja v poklicu. Ljubljana. Univerza v Ljubljani. Pedagoška fakulteta, 178 - 182.
3. Žorga, S. (2002). Intervizija oziroma vrstniška supervizija. V: Modeli in oblike supervizije. Ljubljana. Univerza v Ljubljani. Pedagoška fakulteta, 115 – 129.

Sekcijske predstavitve: prispevki strok 3. del

Ustvarjanje in vzdrževanje mladostnikom spodbudnega okolja v preprečevanju razvoja zasvojenosti

Anita Grbić
Društvo UP
anita.grbic@drustvo-up.si

O društvu:

Društvo UP že 30 let deluje z namenom preprečevanja in zmanjševanja škode na področju zasvojenosti. Verificirane strokovne programe vsebinsko in finančno podpirajo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za zdravje, Fundacija za pomoč invalidskim in humanitarnim organizacijam ter Mestna občina Ljubljana.

V danem povzetku se osredotočam na program za mlade »Mladi in krepitev družin«, namenjen mladostnikom med 12. in 26. letom ter njihovim družinam, ki vključuje primarno in sekundarno preventivno delo.

Pri delu vključujemo pristope in cilje, s katerimi dosegamo stabilno abstinenco, nadaljevanje šolanja, zaposlitev, aktivno preživljanje prostega časa, izboljšanje komunikacije in socialnih kompetenc, varno socialno mrežo, konstruktivno reševanje konfliktov, skrb za lastno zdravje, ustrezno ravnanje s financami, izboljšano samopodobo, razrešitev potlačenih travm, izboljšanje odnosov, ipd.

Povzetek:

Pri obravnavi mladostnikov se soočamo z dvema, med seboj povezanimi izzivoma. Prvi se nanaša na raznolike motivacijske dejavnike za prvo uporabo droge, med katerimi je, po trditvah mnogih avtorjev, v ospredju radovednost. Poleg radovednosti pa sta pomembna motivacijska dejavnika socialna sprejetost v družbi užiavalcev in vpliv pomembnega drugega na mladostnika.

Zato se osredotočamo na vprašanje vpliva družbe mladostnika in vpliva staršev na izbor družbe oz. načinov pristopa v poskusu omilitve vpliva družbe.

Drugo plat izziva v reševanju preprečevanja nastanka oz. razvoja zasvojenosti je vezan na stadij oz. tip uživanja droge in iskanja načinov preprečitve stopnjevanja, ki je skupni imenovalec vsem tipologijam. Pri obravnavi se najpogosteje največ gibamo med neuživalci, kjer obstaja potencial poskusa uživanja, priložnostnimi / eksperimentatorji, pri katerih zagotovila za ponovno uporabe ni, rekreativnimi uživalci, ki občasno, ali redno uživajo prepovedane droge in funkcionalnimi osebami, ki so že razvile zasvojenost. Pri morebitnem stopnjevanju uživanja drog in prehodu iz ene v drugo tipologijo obstaja sivo prehodno območje, na katerega vpliva več dejavnikov, od količine in vrste zaužite droge, do okolja, v katerem mladostnik biva. V tej sivini je najbolj strašljiva »normalizacija« občasnega ali rednega uživanja nekaterih drog in pomanjkanje prilagojenih, tudi nastanitvenih programov z namenom preprečitve intenziviranja v uporabi drog. Le povezano raziskovanje te cone nam bo ponudilo učinkovitejše rešitve pri ustvarjanju širšega spodbudnega okolja za preprečevanje zasvojenosti.

Oba izziva segata v mikro in makro okolje mladostnika in kot temelj med vzročnimi dejavniki zasvojenosti, raziskujemo družinsko okolje. Na sistemski ravni v relacijski družinski teoriji se težava zasvojenosti razume kot zaplet družinskega sistema, v kateri ta oseba biva. Relacijske teorije razumejo zasvojenost kot kompleksen obrambni mehanizem, ki preprečuje funkcionalne spremembe pri posamezniku in v družini ter ohranja sistem v nefunkcionalnem, patološkem ravnovesju. Model relacijske družinske terapije lahko predstavlja nadgradnjo najpogostejšim modelom zdravljenja - moralnim, fiziološkim, psihološkim in sociološkim – ter v praksi daje dobre rezultate.

V društvu smo posebej pozorni na zgodnje preventivne aktivnosti v družinskem okolju (čas nosečnosti) kot ključne pri preprečevanju nastanka zasvojenosti in tesno sodelovanje s ključnimi drugimi deležniki (šole, vrtci ...).

Ključni viri:

1. Gabor Maté, Gordon Neufeld. 2004. Otroci nas potrebujejo
2. Resolucija o nacionalnem programu na področju prepovedanih drog 2023–2030 (ReNPPD23–30)
3. Gostečnik, Christian. 2011. Inovativna relacijska družinska terapija: inovativni psiho-biološki model. Monografije FDI. Ljubljana: Brat Frančišek, Teološka fakulteta, Frančiškanski družinski inštitut.
4. Gabor Maté. 2008. V svetu lačnih duhov: bližnja srečanja z zasvojenostjo
5. Flaker, Vito. 1999. "Družbena konstrukcija kariere uživalca drog", Socialno delo, let.38, št.4 – 6

Digitalni Detox – Celostna obravnava mladostnikov z digitalno zasvojenostjo

Martina Kuzman, Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna, martina.kuzman@mkz-rakitna.si
Jerneja Maček, Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna in Center LOGOUT, jerneja.macek@mkz-rakitna.si
Mija Repenšek, LOGOUT – Center pomoči pri prekomerni uporabi interneta, mija.repansek@logout.si

Povzetek:

Digitalni Detox je družinski program, v katerega so vključeni otroci in mladostniki stari do vključno 18. leta starosti, pri katerih opazimo spremembe na področju vsakdanjega funkcioniranja kot posledico prekomerne uporabe zaslonov. Otroci in mladostniki z znaki digitalne zasvojenosti večino prostega časa preživijo pred zasloni, imajo spremenjeno rutino spanja ali težave s spanjem, se pogosto zatekajo za zaslon zaradi dolgčasa, imajo upad koncentracije, težave s spominom in učenjem, izgubijo zanimanje za druge aktivnosti, se izogibajo obveznostim, imajo težave pri organizaciji časa, imajo poslabšan učni uspeh in izostajajo od pouka, imajo pogoste konflikte v družinskem okolju, prikrivajo in zanikajo težavo s prekomerno uporabo digitalnih medijev in se soočajo z odtegnitvenimi simptomi v primeru odvzema zaslonov ali ob prenehanju uporabe zaslonov (agresivnost, nemir, tesnoba, samodestruktivno vedenje, spremljajoči telesni simptomi ...).

Program se izvaja v sodelovanju z nevladno organizacijo Logout, Nacionalnim inštitutom za javno zdravje in Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Otroci in mladostniki se skupaj s starši najprej vključijo v ambulantno vodenje v Logoutu, nato pa se program nadaljuje v obliki bivanja v Mladinskem klimatskem zdravilišču Rakitna, ki traja 3 tedne.

Otroci in mladostniki so v okviru programa vključeni v individualne obravnave in v različne oblike skupinskega dela ter druge aktivnosti, kjer prepoznajo (ne)ustrezne načine uporabe digitalne tehnologije, svoje vedenje in doživljanja samega sebe, preverjajo svoje poglede in stališča, jih lahko preoblikujejo ter utrjujejo svoja močna področja, dele sebe in svojega vedenja. Vzporedno poteka delo z družino v enotah organizacije Logout, ki zajema tedenske svetovalne pogovore s starši glede vzgoje otrok v povezavi z zasloni, kjer se po zaključku programa v MKZ Rakitna obravnave še nadaljujejo.

Cilji programa so zmanjšanje uporabe digitalnih naprav in načrtovanje sprememb v povezavi z uporabo zaslonov, ponovna vzpostavitev dnevne rutine, iskanje drugih načinov za preživljanje prostega časa, krepitev samoregulacije čustvovanja in vedenja, krepitev in dvig samozavesti ter samozaupanja, krepitev občutka samonadzora, razvijanje občutka pripadnosti družini in vrstnikom ter kvalitetnejši družinski odnosi (več razumevanja in sprejemanja mladostnika s strani staršev).

Ključne besede: digitalna zasvojenost, mladostnik, digitalni detox

Spoznanja o travmi kot doprinos k ustvarjanju varnega in spodbudnega učnega okolja

Kristina Bratina
Zavod RS za šolstvo
kristina.bratina@zrss.si

Povzetek:

Novejša spoznanja o travmi in njenem vplivu na delovanje posameznika prinašajo spodbude tudi za pedagoško prakso. Pomembna so za ustrezno podpiranje učenja otrok in mladostnikov, ki so doživeli travmo oz. imajo obremenjujoče izkušnje, kot so npr. žrtve medvrstniškega, spolnega, spletnega, družinskega nasilja, begunci z vojnih območij, žrtve prometnih nesreč, naravnih nesreč in drugi. Šole, ki delujejo z zavedanjem o travmi in njenih posledicah, načrtno in sistematično ustvarjajo za učence varno okolje, kjer se ti čutijo sprejeti, dobrodošli in spoštovani, ter se posebej osredotočajo na ustvarjanje dobrih medsebojnih odnosov, pripadnosti in povezanosti. ZRSŠ šole podpira pri vsešolskem pristopu razvijanja dobrih odnosov in dobrobiti preko programa Varno in spodbudno učno okolje. Zavedanje o vplivu travme na učenje lahko dodatno osvetli izzive in prinaša dodatne strategije za zagotavljanje spodbudnega učnega okolja. Za resnično razumevanje vpliva stresa in travme na potek učenja je potrebno nova spoznanja prenašati v prakso, ozaveščati ter preizkušati nove pristope. Vloga šolske svetovalne službe je nepogrešljiva, pri prenosu spoznanj stroke na sodelavce, usmerjanja učiteljev pri delu s posameznim otrokom, spodbujanju pristopov za ustvarjanje mirnega, varnega okolja za vse učence preko vsešolskega pristopa. Šolska svetovalna služba lahko (ob ustrezni usposobljenosti) izvaja prvo psihološko pomoč za otroka s travmo, nudi otroku podporo, pri čemer lahko sodeluje z zunanjimi deležniki.

Ključne besede: varno in spodbudno učno okolje, vsešolski pristop, psihološka travma

Ključni viri:

1. Mešl N., Drglin, Z., Kuhar, M. (2021). Posledice travmatičnih izkušenj otrok: prepoznavanje in odzivanje v slovenskih vrtcih in šolah. V: Teorija in praksa, 4, 947-970.
2. Tanyu, M., in drugi (2020). Improving education outcomes for students who have experienced trauma and/or adversity. OECD Education Working Papers No. 242. OECD Publishing, Pariz: <https://doi.org/10.1787/54d45980-en>.
3. Van der Kolk, B. (2023). Telo si vse zapomni. Ljubljana: V.B.Z.

Kako spodbujati učno motivacijo in zdravo samopodobo, ko kljub trudu ni zelenega uspeha

Marina Vidmar
OŠ Franca Rozmana Staneta, Ljubljana
marina.vidmar1@guest.arnes.si

Povzetek:

Šola je prostor, v katerem otrok širi svoja znanja in veščine, ob tem pa prejema povratne informacije o svojih dosežkih in svoji kompetentnosti. Te povratne informacije ter izkušnje uspeha in neuspeha, so eden od virov, iz katerih gradi svojo učno samopodobo in motivacijo za nadalnje učenje in udejstvovanje. Motivacija se vedno dogaja v učencu, učenec je osrednji vir lastnega motivacijskega delovanja. Učencu ne moremo »dati« motivacije, lahko pa z različnimi motivacijskimi spodbudami med poučevanjem, to motivacijo negujemo, ozaveščamo, dodatno krepimo ali pa, nasprotno, pripomoremo k njenemu zniževanju (Juriševič, 2012). Učenci z učnimi težavami se lahko kljub izdatnemu učenju, prilagoditvam in strokovni pomoči pogosteje soočajo z neuspehi. Ti jih potrejo in spodkopavajo njihovo učno motivacijo. Kako torej spodbujati učno motivacijo pri učencih, ki v šoli pogosto doživljajo neuspehe? V prispevku je prikazan program za spodbujanje učne motivacije, ki sem ga pripravila za devetošolko z učnimi težavami. Ta je zaradi pogostih neuspehov izgubljala voljo do učenja in pričela doživljati povečano tesnobo glede vpisa v srednjo šolo. Program je zasnovan na štirih gradnikih učne motivacije (Bizjak idr., 2022): 1) v učnih ciljih poiskati osebni smisel, 2) uravnavati čustva, pozornost in voljo tako, da učenca spodbujajo k učinkovitemu doseganju ciljev, 3) razviti konstruktivno predstavo o sebi kot učencu in 4) uporabiti socialno mrežo za učinkovito učenje in ohranjanje visoke ravni učne motivacije ter posameznih elementih iz teorije miselne naravnosti (Dweck, 2016).

Ključne besede: učne težave, učna motivacija, učna samopodoba, miselna naravnost rasti

Ključni viri:

1. Bizjak, C., Rajh, S., Bačnik, A., Hajdinjak, M., Majer Kovačič, J. in Vrabič, N. (2022). *Spodbujanje motiviranosti za globinsko učenje. Odnos do učenja naravoslovja in matematike*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
2. Dweck S. C. (2016). *Moč miselnosti: Kako uresničiti svoje zmožnosti*. Tržič: Učila International.
3. Juriševič, M. (2012). *Motiviranje učencev v šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Pomen gibanja pri skrbi za duševno blagostanje otrok in mladostnikov v dijaških domovih

Jasmina Nina Pungartnik

Dijaški dom Vič

bibaspetleze@gmail.com

Povzetek:

Pomen gibanja je v današnjem času postala ključna prioriteta, ki pripomore k skrbi za duševno blagostanje otrok in mladostnikov, še posebej v dijaških domovih, kjer mladi posamezniki preživijo pomemben del svojega časa. Pri delu z mladostniki smo nemalokrat priča, da je gibanje zanemarjeno in kljub zavedanju, da je gibanje ključnega pomena v vsakem bivalnem prostoru otrok in mladostnikov. Zanj je potreben je humanističen pristop, ki poudarja, da je šport zaradi otrok in ne otroci zaradi športa. Integriranje gibanja igra ključno vlogo pri ohranjanju duševnega blagostanja otrok in mladostnikov v dijaških domovih na več ravneh. Redna telesna aktivnost pomaga zmanjšati stres in tesnobo, ki sta pogosta pojava med dijaki, ki se soočajo s socialnimi izzivi in akademskimi pritiski. »Gibanje spodbuja izločanje endorfinov, ki delujejo kot naravni antidepresivi in pomagajo zmanjšati občutke depresije in melanholije med mladimi. Gre pravzaprav za pritisk na »rdeči gumb«, ki bo mladostnike aktiviral in dvignil motivacijo h gibanju» (M.,M. Tušak, 2003). Hitro rastoči razvoj digitalizacije odvzema razvoj socialne interakcije med mladostniki v dijaških domovih, skupne športne dejavnosti, kot so nogomet, košarka, ples in podobne aktivnosti, ustvarjajo priložnosti za sodelovanje, timsko delo. To lahko pomembno prispeva k občutku pripadnosti, samozavesti in socialni integraciji. Pozitiven vpliv na akademski uspeh ima razvita kognitivna fleksibilnost, ki je ključna za uspešno delovanje v sodobnem svetu, kjer dinamične okoliščine zahtevajo prilagodljivost in sposobnost hitrega učenja. Pomembno je, da dijaški domovi ustvarijo okolje, ki spodbuja telesno aktivnost in skupne športne dejavnosti, saj le te prispevajo k celostnemu razvoju mladih ter k njihovem duševnemu blagostanju in akademskemu uspehu.

Ključne besede: gibanje, duševno blagostanje, mladostnik, dijaški dom

Ključni viri:

Tušak, M. in Tušak, M. (2003). Psihologija športa. Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Mačke na preprogah notranjih svetov v svetovalnem delu

Mihaela Kovačič

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

mihaela.kovacic@ssji.si

Povzetek:

V kratki uvodni delavnici bodo prisotni imeli priložnost ozvestiti bistvene gradnike svoje profesionalne poti in lastne svetovalne identitete.

V nadaljevanju bodo spoznali značilnosti in posebnosti lastnega notranjega sveta ter v drugi kratki delavnici neposredno izkusili različnost notranjih svetov prisotnih. V pomoč nam bo prispodoba Phillipa Holta, britanskega trenerja NLP in hipnoterapevta, *Cat on the Mat*. V procesu se bomo naslonili na metodo veččutnih predstav – vizualnih, avditivnih, kinestetičnih, olfaktornih, gustatornih (VAKOG).

Kasneje bodo prisotni lahko ozvestili, da nas naše vrednote, prepričanja in strategije, ki jih uporabljamo pri svetovalnem delu, lahko pri naših prizadevanjih podpirajo (jih prepoznavamo kot naše moči), lahko pa pomenijo za svetovalnega delavca ali za klienta tudi oviro.

Svetovalni delavci si dnevno prizadevamo za dobro in učinkovito svetovanje. Svojo željo po dobrem vplivu začnemo uresničevati, ko svojim »svetovancem« najprej pomagamo oblikovati smiselne cilje. Svetovanje kasneje vrednotimo kot učinkovito, ko opazimo napredke v vedenju učencev, dijakov, staršev ali sodelavcev, ki smo jim svetovali. Ozaveščanje dejstva, da se v svetovalnih prizadevanjih za spremembo vedenja »uporabnika« srečujemo z njegovo celotno identiteto, je za uspešnost svetovalnega dela ključnega pomena. Svetovalni delavci, ki najdejo pogum za pogovor o vrednotah, prepričanjih in strategijah oseb, ki jim želijo svetovati, se v svojih pogovorih hitreje srečajo z neposredno motivacijo svojih »uporabnikov«. Notranja motivacija je tista, ki jo sploh želimo nagovarjati za spremembe na bolje. V prednosti so svetovalni delavci, ki so doslej že prepoznali pomen upoštevanja svojega notranjega sveta. Zavedanje le-tega svetovalnega delavca nagovarja k spoštljivem in radovednemu raziskovanju notranjih svetov klientov. Prav v notranjem svetu vsakega izmed nas se namreč skrivajo neozaveščeni motivi in potencial za lasten napredek, za osebno rast. Prispevek bo zaključen s povabilom na nadaljevalno srečanje, ki bo namenjeno spoštljivi radovednosti kot priporočljivi drži in ključnemu orodju svetovalnega delavca.

Ključne besede: identiteta svetovalnega delavca, moči in ovire, notranji svet, svetovanje, želja, vpliv

Spoštljiva in ozaveščena radovednost v svetovalnem delu premaga vsak firbec

Mihaela Kovačič

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

mihaela.kovacic@ssjj.si

Povzetek:

Izhajajoč iz prejšnjega prispevka se bomo ob refleksiji spomnili svojih "mačk na preprogah" in ovir, ki posledično objektivno obstajajo na področju sporazumevanja med ljudmi. Enako obstajajo v svetovalnem odnosu.

Ob predstavitvi bodo prisotni imeli priložnost ozavestiti razlikovanja med »firbcanjem«, ki išče zgodbo, ter svetovalnim pogovorom, ki s spoštljivo radovednostjo in aktivnim poslušanjem vodi posameznika k čim boljšemu razumevanju lastnega notranjega sveta. Poslušanje celotnih zgodb nas poslušalce praviloma bolj utruja in ne prinese nujno željenega učinka. Nemalokrat se tudi zgodi, da se klient znajde v zadregi, ker se je preveč razkril, svetovalni delavec pa v situaciji, ko se čuti preplavljenega z množico informacij. Spoštljiva radovednost je v svetovalnem odnosu dobra osnova za odnos in hkrati varovalka svetovalnega odnosa. Pomaga nam ohranjati nevtralno pozicijo. Omogoča nam, da slišane ne presojava na osnovi svojega notranjega sveta. Varuje nas pred izogibanjem svojim lastnim sprožilcem neprijetnih čutenj. Dobro je, da je uravnotežena s sočutjem, ki ni pomilovanje ter s primerno občutljivostjo za potrebe klienta. Z njeno pomočjo lahko izkažemo pristno zanimanje za klientove vrednote, želje, vizije, cilje in motive za rast, za napredek, za spremembo, ki si jo želi, da bi se bolje počutil v svoji osebni koži ali v svoji družbeni oz. profesionalni vlogi.

V drugem delu bodo prisotni spoznali nekaj dobrih in že preizkušenih spoštljivo radovednih vprašanj, ki klienta spodbujajo k raziskovanju svojega notranjega sveta ter ga hkrati opogumljajo, da se samostojno in odgovorno odloča za lastne korake k željeni spremembi na področju svojega vedenja.

Ključne besede: radovednost in svetovalno raziskovanje, dobra vprašanja, aktivno poslušanje, osebna odgovornost za rast in napredek

Analogija treh balonov

Neva Strel Pletikos
Centrer za osebno rast
nevastrel@gmail.com

Povzetek:

Namen prispevka je opolnomočiti svetovalne delavce, da bi pridobili vire moči za ohranjanje osebne rasti in profesionalne drže. S prispevkom želimo svetovalnim delavcem predstaviti možnosti/načine, kako uvesti, da so sami odgovorni za svoje počutje, da zmorejo in znajo razmejiti odgovornost za svoje delo in delo drugih ter kako bi se naučili pri sebi prepoznati prepričanja, zaradi katerih to težko storijo.

Po podatkih obstoječih raziskav večina šolskih svetovalnih delavcev precej homogeno zaznava povprečno raven poklicne izgorelosti. Svetovalni delavec je dnevno v komunikaciji z vsemi deležniki vzgojno-izobraževalnega procesa (učenci, starši, učitelji, vodstvom šole in zunanjimi institucijami), zato je pomembno, da znajo ustrezno komunicirati z vsemi naštetimi (Kovač in Krečič Javornik, 2014). Svetovalnemu delavcu je lahko pri tem v veliko pomoč prepoznavanje principov komunikacije, ki izhajajo iz psihoterapevtske smeri transakcijske analize (Stewart in Jones, 2015).

Analogija treh balonov nam lahko pomaga pri soočanju z vsakdanjimi situacijami, ki so za nas stresne. Imamo tri balone – rdečega, rumenega in modrega. Naenkrat lahko napihujemo samo en balon. Če svetovalni delavec v situaciji analizira, kateri balon napihuje, se bo lažje ustrezno odzval na stresno situacijo. Ko napihujemo rdeč balon govorimo o dogodkih, problemih, nalogah na katere nimamo vpliva, porabimo pa zanje veliko energije. Rumena balon napihujemo takrat, ko o težavi ali problemu nimamo dovolj znanja in iščemo kompetentne sogovornike, lahko tudi literaturo, da si pridobimo nova znanja. Moder balon napihujemo takrat, ko so rešujemo probleme, za katere vemo, da imamo dovolj znanja in so rešljivi.

Svetovalni delavci pogosto obstanejo na ponotranjenih prepričanjih, ki jih ovirajo pri njihovem strokovnem delu. Robert Dilts (1990) je izdelal preprost in nazoren model, ki vsebuje idejo o osebnem spreminjanju, učenju in komunikaciji. Z ozaveščanjem svojega delovanja ugotovimo, na katerem delu piramide smo obstali in katere spremembe moramo nujno narediti v skrbi zase mi sami.

Gre za razumevanje, da se na spremembe, ki nastajajo v našem okolju odzovemo lahko le s spremembo vedenja. Za to pa potrebujemo dodatna znanja. Če pa smo obstali v lastnih prepričanjih, da ni potrebno spremembe našega vedenja, pač pa pričakujemo, da se bo okolica spremenila, bomo delovali togo in neučinkovito. Posledice se bodo odražale na našem psihofizičnem počutju in občutku nemoči. Ker odzivi okolice ne bo v skladu z našim vrednostnim sistemom, se začnemo spraševati tudi o smiselnosti našega poslanstva.

Eden izmed načinov tovrstne spremembe je, če uporabimo analogijo z balonom, da raziščemo in napihujemo moder ali rumen balon.

Ključne besede: prepričanja, komunikacija, izgorelost, skrb zase.

Ključni viri:

1. Dilts, R. (1990). *Changing systems with NLP*. Capitola.
2. Kovač, J. in Krečič Javornik, M. (2014). Poklicna izgorelost pri šolskih svetovalnih delavcih v osnovni šoli. *Revija za elementarno izobraževanje*, 7(3/4), 89–104.
3. Stewart, I. in Jones, V. (2015). *Sodobna transakcijska analiza*. Opportunitas.

Vpliv notranjega doživljanja na delo svetovalnega delavca

Nina Žurga
Dijaški dom Ivana Cankarja
nina.zurga@dic.si

Povzetek:

V prispevku opredelim osebni razvoj kot del strokovnega in profesionalnega razvoja svetovalnega delavca. Predstavim vpliv notranjega doživljanja na delo svetovalnega delavca. Kako doživljanje posamezne situacije, dogodka ali dijaka samega, vpliva na njegovo odzivanje, vedenje in strokovnost.

Izhajam iz KVT modela čustvovanja, ki pojasnjuje, da so naše misli, čustva, telesni odzivi in vedenje medsebojno povezani. Kognitivno vedenjska terapija pravi, da ni dogodek tisti, ki pri posamezniku povzroči čustva, ampak je to posameznikova interpretacija oz. razlaga tega dogodka. Pri čemer ima posameznik možnost, da zavestno spreminja razmišljanje ali vedenje in s tem vpliva na svoja čustva. (Vivyan, 2011).

Za delovanje posameznika je optimalno, ko sta čustveni odziv in vedenje usklajena. Pri tem pa je pomembno zavedanje, da pogosto izhajamo iz nezavednih čustvenih reakcij, ki pripisujejo pomen določenemu dogodku ali osebi. Če se svojih čustvenih reakcij ne zavedamo, ne moremo zavestno vplivati na le te. (Milivojević, 2008). Svetovalni delavec lahko s samorefleksijo pri sebi preverja katera čustva in občutki v telesu se mu zbuja v določenih poklicnih situacijah in kako to vpliva na njegovo delo. Zavedanje lastnih čustev in odzivanja ter sprejemanje le teh, povečuje zmožnost samouravnavanja in zavestnega usmerjanja svojega vedenja, s čimer lahko svetovalni delavec pomembno vpliva na kvaliteto svojega dela.

Ključne besede: čustva, vedenje, uravnavanje čustev, misli, svetovalni delavci (od 3 do 5 besed)

Ključni viri:

1. Vivyan. C, (2011). Kratek program KVT v 7 korakih. Društvo DAM. Dostopno na: https://www.karakter.si/media/1237/kvt_vsi_koraki-1.pdf
2. Milivojević, Z. (2008). Emocije: Razumevanje čustev v psihoterapiji. Psihopolis institut.
3. Šarić, M. (2015). Čustva učiteljev: pregled raziskav iz psihološke perspektive. Sodobna pedagogika, 66=132(4), 10-25. <https://www.sodobna-pedagogika.net/arhiv/nalozi-clanek/?id=1133>

Kako najti ravnovesje?
Usklajevanje vloge šolskega svetovalnega delavca z vlogo učitelja predmeta

Lidija Srša
Zavod RS za šolstvo
lidija.srsa@zrss.si

mag. Mojca Šušek
Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor
mojca.susek@ses-mb.si

Povzetek:

V srednješolski praksi pogosto opazimo, da je psiholog zaposlen kot šolski svetovalni delavec in kot učitelj psihologije. Deleži zaposlitev v teh dveh vlogah so pri posameznih psihologih od šole do šole različni. Predstavlja pa lahko za posameznika ta dvojna funkcija velik izziv, saj zahteva od njega opravljanje vrste različnih nalog, ki terjajo od psihologa veliko prožnosti v menjavi vlog, preklapljanja med njimi, poznavanja različnih področij, administrativnih del v okviru obeh vlog, itd. Kljub temu, da se v šolskem prostoru ta dvojna vloga zelo pogosto pojavlja in je tako zaposlenih ogromno psihologov in svetovalnih delavcev drugih profilov, o tem nismo našli nobenih raziskav. Ker predvidevamo, da lahko predstavlja takšna dvojna vloga dodatno obremenitev delavca v šoli, smo se odločili, da izvedemo delavnico, na kateri bomo spregovorili o tem, s kakšnimi izzivi se posamezniki pri tem soočajo in kako usklajujejo vse naloge in zadolžitve. Zanima nas, katere prednosti vidijo v dvojni vlogi in s katerimi izzivi se najpogosteje soočajo. Hkrati bomo naslovili ustreznost dvojne vloge s strani udeležencev - dijakov, saj se le-ti pogostokrat pojavijo v vlogi svetovanca/klienta in hkrati dijaka v razredu, kjer svetovalni delavec/učitelj poučuje in ga ocenjuje. Poiskati bomo poskušali načine, kako uspešno krmariti med vsemi zadolžitvami in ohraniti zadovoljstvo ter dobro duševno počutje.

Ključne besede: šolsko svetovalno delo, poučevanje, dvojna profesionalna vloga, usklajevanje

Ključni viri:

1. Andrenšek-Lep, Biserka (2020). *Analiza obremenjenosti šolskih svetovalnih delavcev*. Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s http://www.zrss.si/pdf/analiza_obremenjenosti_sols_svet_del.pdf
2. Gregorič Mrvar, P., Jeznik, K., Kalin, J., Kroflič, R., Mažgon, J., Šarić, M., Šteh, B. (2020). *Šolska svetovalna služba: stanje in perspektive*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Pridobljeno s <https://ebooks.uni-lj.si/zalozbavil/catalog/download/218/319/5186-1?inline=1>

Sodelovanje svetovalnega delavca, ravnatelja in učiteljev pri delu z dijaki s posebnimi potrebami

Pia Kovač

Biotehniški izobraževalni center Ljubljana

pia.kovac@bic-lj.si

Povzetek:

Pri načrtovanju individualiziranega programa, ki ima status za dijaka s posebnimi potrebami je pomembno usklajevanje potreb dijaka, dela učiteljev, želja staršev ter zahtev šolskega programa. Kakovostna izvedba vzgojno-izobraževalnega procesa včasih zahteva uvedbo sprememb, pri čemer pa je ključna vključenost in podpora vodstva šole, ki učiteljem in svetovalnim delavcem daje občutek varnosti (Resman, 2018). Sodelovanje šolske svetovalne službe v vodstvenem timu šole lahko pripomore k učinkovitosti razvijanja kakovosti šole ter lažjega in postopnega uvajanja sprememb (Gregorič Mrvar in Šteh, 2022). V prispevku so navedeni primeri dobrih praks sodelovanja različnih nepedagoških in pedagoških delavcev pri soočanju z izzivi pri delu z dijaki s posebnimi potrebami.

Ključne besede: šolska svetovalna služba, dijaki s posebnimi potrebami, ravnatelj, vodstvo, učitelji

Ključni viri:

1. Gregorič Mrvar, P. in Šteh, B. 2022. Sodelovanje med šolskimi svetovalnimi delavci, ravnatelji in učitelji za kakovostno vzgojno-izobraževalno delo: Kaj smo se naučili v razmerah epidemije covid-19? *Sodobni pogledi in izzivi v vzgojno-izobraževalnem in svetovalnem delu*, 89–107.
2. Plešec, N. 2021. Sodelovanje šolske svetovalne službe s starši otrok s posebnimi potrebami. *Socialno delo*, 60(4), 347–358.
3. Resman, M. 2018. Sodelovanje med ravnateljem in šolsko svetovalno službo – priložnost, ki je pedagog ne sme prezreti. *Šolsko svetovalno delo*, 3(22), 29–41.

Moč timskega dela strokovnih delavcev na poti razvoja karierne orientacije v šoli

Tatjana Krapše
Zavod RS za šolstvo
tatjana.krapse@zrss.si

Povzetek:

V prispevku avtorica opisuje pomen sodelovanja šolske svetovalne službe in učiteljev v procesu razvoja podjetnostne kompetence in karierne orientacije (KO) pri šolajočih se v osnovni in srednji šoli. Uvodoma razloži razumevanje podjetnostne kompetence v slovenskem izobraževalnem sistemu, ki je rezultat petletnih dveh projektov POGUM in PODVIG (2017–2022).

Avtorica polemizira z dejstvom izjemno hitrega razvoja tehnologije, še posebej umetne inteligence v zadnjem obdobju. Citira Angelo Merkel (2014): »Doživljamo dolgoročne in vseobsegajoče prelome, ne le v svetu poslovnih modelov, ampak tudi na trgu dela.« [1] Posledično se vse bolj odpira vprašanje poklicev prihodnosti oz. znanj, veščin in kompetenc, ki naj bi jih šolajoči se razvijali v šoli.

Ena vidnejših nalog šolske svetovalne službe je pomoč učencem in dijakom pri usmerjanju na njihovi poklicni poti. Ker je to dolgoročen proces, tesno povezan s celostnim pristopom vzgojnoizobraževalne prakse, je izjemnega pomena smiselno načrtovan in dobro izveden celosten pristop timskega dela v šoli.

Avtorica razume KO kot podpiranje mladih pri odkrivanju sveta dela in načrtovanju njihove prihodnosti. Zato meni, da je dobra KO tista, ki pomaga navdihniti mlade za nadaljnje izobraževanje in jim omogoči, da sprejmejo informirane odločitve, ko je to potrebno. Pomaga jim razumeti, kakšne veščine in znanje potrebujejo za uspešno delo.

V prispevku avtorica predstavi način sodelovanja svetovalne službe in učiteljev, pri čemer šolajoči se nevede razvijajo poleg KO tudi podjetnostno kompetenco skozi celoten proces vzgoje in izobraževanja v šoli, kot učeči se skupnosti.

Ključne besede: karierna orientacija, podjetnostna kompetenca, informirana odločitev

Ključni viri:

1. Avsenak, P., Podjed, V., Vidmar E. in Kranjc, T. (1998). Podjetno v svet geografije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
2. Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., Van den Brande, G. (2016). EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Luxembourg: Publication Office of the European Union; EUR 27939 EN; doi:10.2791/593884, JRC101581
3. Gergorič, I. (2024). Novi načini poučevanja skozi prizmo karierne orientacije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo (interno delovno gradivo).
4. Polšak, A. (ur.). (2019). EntreComp: Okvir podjetnostne kompetence. Prirejeno po: Bacigalupo idr. (2016) in McCallum idr. (2018). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
5. Rupar, B. (2023). Raziskovanje lastne pedagoške prakse. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo (interno delovno gradivo).

Opomba:

[1] Citat Angele Merkel iz leta 2014.

Vir: dr. Sabina Žnidaršič, KC UL. 2018

Kritična analiza medsebojnega sodelovanja v interdisciplinarnih timih

Kristina Kovačič

OŠ Helene Puhar Kranj

kristina.kovacic@os-hpuhar.si

Povzetek:

Ena izmed pomembnih nalog pedagoških delavcev je proces intenzivnega učenja, ki vključuje kognitivne, čustvene, telesne in socialne vidike učenja. V prispevku se bom osredotočila na pomembnost timskega dela v katerem je ključno, da se vsak član tima čuti osebno in strokovno sprejetega ter potrjenega, imeti mora možnost pridobivati novo znanje, razvijati sposobnosti in spretnosti, razvijati samopodobo na osnovi pozitivnih izkušenj in uspeha (Polak 2007, 81-82).

Kakovosten tim zahteva visoko stopnjo odzivnosti celotnega organizacijskega sistema na podlagi katerega je mogoče hitro uvajanje sprememb, sprejemanje odločitev v realnem času, sprotno spremljanje učinkov, ažurno posredovanje informacij, hitro odpravljanje napak, prilagajanja procesov in postopkov ter podobno. Samo dinamika tima ni dovolj, potrebno je doseči visoko stopnjo usklajenosti, povezanosti, prilagodljivosti in odzivnosti (Mihalič 2014, 6-8).

V prispevku bom posebej izpostavila temeljne dejavnike učinkovitega sodelovanja v interdisciplinarnih timih, spretnosti timskega dela in faze v oblikovanju in razvoju sodelovanja v interdisciplinarnih timih. Knjiga Zmagovalci, ki opisuje čarobnost skupnega dela in govori o tem kako posameznike povezati v uspešen tim namreč pravi: Nihče ni tako pameten kot smo vsi skupaj.

Ključne besede: timsko delo, interdisciplinarni tim, dejavniki učinkovitega timskega dela, procesi timskega dela, strokovna rast

Ključni viri:

1. Polak, A. (2007). Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Modrijan.
2. Polak, A. (2012). Razvijanje in reflektiranje timskega dela v vrtcu. Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
3. Polak, A. (2017). Pisne refleksije kot formativno orodje za samooblikovanje poklicne vloge (bodočih) pedagoških delavcev in profesionalni razvoj. Vzgoja in izobraževanje, št. 5, 17-26.
4. Blanchard, K., Bowles, S., Carew, D., Parisi-Carew, E. (2005). Zmagovalci: čarobnost skupnega dela. Ljubljana: Orbis.
5. Mihalič, R. (2014). Kako vodim skupino in tim. Škofja Loka: Mihalič in Partner.

